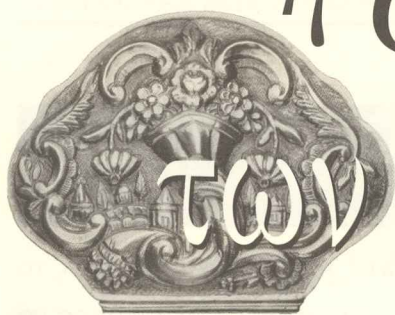
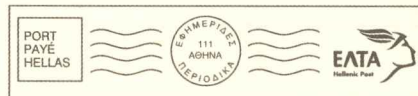

η φωνή

των ΚΑΛΑΡΡΥΤΩΝ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΤΩΝ ΕΝ ΑΤΤΙΚΗ ΚΑΛΑΡΡΥΤΙΝΩΝ • ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΜΑΡΙΔΑΚΗ 20 • 111 43 ΑΘΗΝΑ • ΚΩΔΙΚΟΣ 6746

ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΥΛΛΟΥ 28 • ΙΟΥΛΙΟΣ - ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ - ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2009 • ΑΘΗΝΑ 30-09-2009

Καλοκαιριάτικες βροχές και νέες ελπίδες

Οι επισκέπτες του Χρούσια φωτογραφίζουν ενθουσιασμένοι.

Ενα καλοκαίρι μακρύ και ποικίλο ήταν αυτό που μόλις πέρασε στους Καλαρρύτες, με πολλές βροχές αλλά και με ηλιόλουστα εξάισια πρωινά, με αρκετό κρύο αλλά και με ζέστη, με μοναξιά αλλά και με πολυκοσμία, με γαλήνια ησυχία αλλά και με πολύβουες συναθροίσεις. Κοινοτολογής, ένα καλοκαίρι όπως τόσα και τόσα άλλα καλοκαίρια, που όμως μοιάζει να φέρνει κάτι το καινούριο και το ξεχωριστό. Η ζωή του χωριού και των ανθρώπων του έχει πάρει πια μία νέα στροφή και η εξέλιξη φαίνεται ότι δεν ανατρέπεται. Νέοι άνθρωποι, δεμένοι γερά με τους Καλαρρύτες από τις παιδικές τους μνήμες και τα ατελείωτα ακούσματα νοσταλγικών διηγήσεων των πατέρων και των παππούδων, οραματίζονται την ανόρθωση και την προκοπή αυτού του αγαπημένου τόπου των προγόνων

τους και έρχονται για να δουν, να αναπαλαιώσουν τα μισογκρεμισμένα σπίτια τους, να διεκδικήσουν και εκείνοι με τη σειρά τους, μια θέση στην πολύχρονη ιστορία του χωριού της καταγωγής τους.

Άλλοι πάλι, έρχονται στην αετοφωλιά του Λάκμου για πρώτη φορά και συνεπαίρνονται από την απαστράπτουσα φύση και το μεγαλείο του πετροκότιστου οικισμού. Ψάχνουν να ενωθούν και αυτοί με τις τύχες του παραμυθένιου χωριού, αγοράζουν και αναστηλώνουν σπίτια που οϊντόπιοι εγκατέλειψαν ή δεν μπόρεσαν να συντηρήσουν. Σιγά-σιγά όλα γύρω βελτιώνονται, όλα ζωντανεύουν και καμιά φορά η συγκίνηση μας καταλαμβάνει. Θα γίνει λοιπόν το όνειρο πραγματικότητα; Δεν έχουμε παρά να κάνουμε λίγη υπομονή ακόμα.

η φωνή των ΚΑΛΑΡΡΥΤΩΝ

Ιδιοκτήτης
ΣΥΛΛΟΓΟΣ
ΤΩΝ ΕΝ ΑΤΤΙΚΗ ΚΑΛΑΡΡΥΤΙΝΩΝ
Γιάννη Σταθά 6 • 106 72 Αθήνα

Εκδότης
ΣΠΥΡΟΣ ΦΑΣΟΥΛΑΣ
Γιάννη Σταθά 6 • 106 72 Αθήνα
Τηλ. Γραφείου 210 36 38 235

Διεύθυνση
ΙΩΑΝΝΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ
Κατοικίρη 40 • 155 61 Χολαργός
Τηλ. 210 65 35 902

Συντάκτες
ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ Κ. ΜΠΙΖΟΥ
ΘΕΟΔΩΡΑ Σ. ΜΠΡΙΑΚΟΥ

ΣΥΜΒΟΛΙΚΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗ 15€

Οι Συνδρομές καταβάλλονται
• είτε με ταχυδρομική επιταγή
• είτε με εγγραφή του ονόματος
του καταθέτη
στο Λογαριασμό 121/772769-09
Ταμιευτηρίου Εθνικής Τράπεζας Ελλάδος
στο όνομα ΕΛΕΝΗ ΖΑΦΕΙΡΙΟΥ
Αγίας Τριάδος 35, Γλυφάδα 166 74
Τηλ. 210 96 13 495, 210 86 76 865

Στη Λάρισα
στον ΧΡΗΣΤΟ ΚΟΤΑΡΕΛΑ
Τηλ. 2410 28 91 121

Στα Ιωάννινα και τους Καλαρρύτες
στον ΝΑΠΟΛΕΟΝΤΑ ΖΑΓΚΛΗ
Τηλ. 26590 61 518 - 26510 48 843

Υπεύθυνη για τις διευθύνσεις
και την ταχυδρόμηση
ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΣΑΚΟΥΛΑ
Γεωργίου Μαριδάκη 20 • 111 43 Αθήνα
Τηλ. 210 20 20 356

Παραγωγή - Εκτύπωση
Φωτόλιο & Typicon A.E.
Δημαράκη 20 • 118 55 Βοτανικός
Τηλ. 210 34 12 632 - 210 34 70 808
Fax: 210 34 71 167

Ο ΛΟΓΟΣ ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

Συχνά σκεπτόμαστε με δέος το μεγάλο ταξίδι προς το χωριό μας. Τόσες ώρες απόσταση, τόσος κόπος να φτάσει κανείς! Και όμως! Με το που πλησιάζουμε την Κηπίνα ή τον Μπάρο, μας πιάνει μια κρυφή χαρά και ένας ενθουσιασμός, που δύσκολα περιγράφονται. Δεν γεννηθήκαμε όλοι στους Καλαρρύτες, ούτε περάσαμε όλη τη ζωή μας εκεί. Όμως η δύναμη, που ο τόπος αυτός εκπέμπει, μας μεθάει και μας κρατάει αιχμάλωτους για πάντα. Μας κάνει περήφανους που οι ρίζες μας βρίσκονται εδώ. Τα καλοκαίρια στο χωριό είναι η πηγή που μας ποτίζει, είναι η δύναμη που χρειαζόμαστε για να περάσουμε τις δύσκολες τούτες εποχές που διανύουμε, χωρίς να καταπέσουμε. Με δροσιά ή με ζέστη, με βροχή ή με ήλιο, οι Καλαρρύτες μας ξεπληρώνουν για τον κόπο που κάναμε να τους επισκεφτούμε. Λίγο περπάτημα καθημερινά, έστω και γύρω από τον οικισμό, ίσα για να αγναντέψουμε το γειτονικό χωριό στην αντιπέρα όχθη του ποταμού ή μέχρι τον Άγιο Χριστόφορο και πάλι πίσω, είναι αρκετό για να ξαναγεννηθούμε βάζοντας στα πνευμόνια μας πεντακάθαρο ελαφρύ, βουνίσιο αέρα.

Τα βράδια μαζευόμαστε προς την πλατεία, όπου γονείς, αλλά κυρίως παππούδες και γιαγιάδες έρχονται από νωρίς με τα εγγόνια, που έχουν κι αυτά ανάγκη να παίξουν, να φωνάζουν, να γελάσουν προστατευμένα από τα βλέμματα δύο και τριών γενεών. Ετσι από αγρίμια, από μοναχικά γεράκια ξαναγινόμαστε τα βράδια κοινωνικοί συγχωριανοί και πιάνουμε το κουβεντολόι. Έπειτα πίνουμε ένα ποτηράκι κρασί στα μπαλκόνια των μαγαζιών μέχρι να βαρύνουν τα βλέφαρα και να ευχηθούμε "καληνύχτα".

Η απλή αυτή καθημερινότητα μοιάζει λίγη, αλλά δεν είναι. Η φαινομενική απραξία και οι κοινωνικές συναναστροφές γεμίζουν τις μπαταρίες της ψυχής. Η αίσθηση ότι όλοι αγαπούμε αυτόν τον τόπο, μας δίνει με δεσμά γερά και ακλόνητα. Πόσα βράδια του χειμώνα, εμείς οι "Αθηναίοι" δεν αναπολούμε αυτήν ακριβώς την απλή ζωή του καλοκαιριού που πέρασε και περιμένουμε το γύρισμα του χρόνου για να ξαναξεκινήσουμε με αγαλλίαση το ταξίδι της επιστροφής στους Καλαρρύτες;

η Σύνταξη

Τα άρθρα δεν εκφράζουν κατ' ανάγκη και τις απόψεις του Συλλόγου.

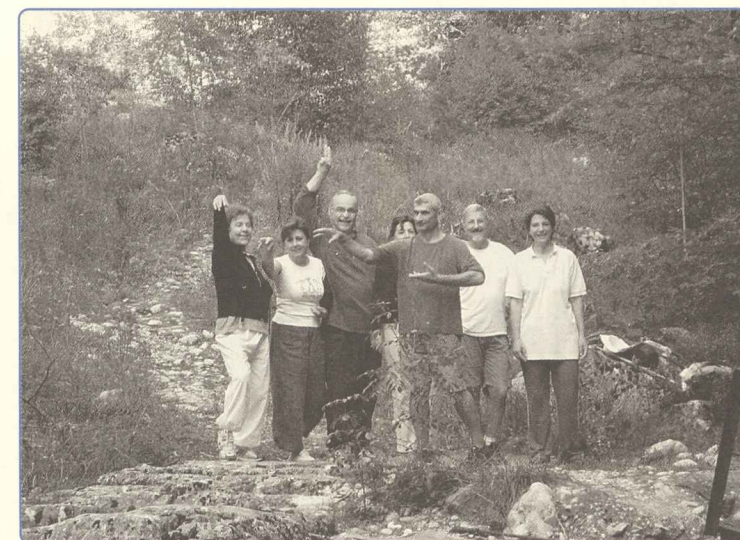
ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΣΤΟΥΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΕΣ ΜΑΣ

Το σεμινάριο τάι-τσι στους Καλαρρύτες

Στις 23 μέχρι τις 30 Αυγούστου, στο τέλος του φετινού καλοκαιριού, πραγματοποιήθηκε άλλο ένα event, ένα εναλλακτικό πολιτιστικό γεγονός στους Καλαρρύτες, το σεμινάριο τάι-τσι. Τολμηροί μαθητές οι Αθηναίοι, που αφήγησαν την απόσταση και ανέβηκαν τους φειδωτούς δρόμους των Τζουμέρκων για να απολαύσουν πρωί και απόγευμα το αγαπημένο τους άθλημα με θέα την Πουλιάννα και τις βουνοκορφές. Η ανυπέβλητη θέα, ο καλός καιρός, ο άσφογος δάσκαλος και η φιλική ατμόσφαιρα αποζημίωσαν με το παραπάνω τους συμμετέχοντες, που επωφεληθήκαν όχι μόνον από τα μαθήματα, αλλά και από τον Καλαρρύτετικο ποταμό, που τον περπάτησαν και τον κολύμπησαν, αφού είχαν σύμμαχο τον εξαιρετικό καιρό! Στον ελεύθερο χρόνο τους επωφεληθήκαν για να περπατήσουν το μονοπάτι προς το Συρράκο, το μονοπάτι προς το ποτάμι και τον Άγιο Γεώργιο. Από τις ομορφότερες οδοιπορικές διαδρομές ήταν και αυτή που οδηγεί στο μοναστήρι της Βύλιζας ξεκινώντας από τον ασφαλτόδρομο του Ματσουκίου. Το μοναστήρι και το μονοπάτι συντηρούνται και ελπίζουμε σύντομα θα έχουμε πλήρη αποκατάσταση του έργου, ενώ ευχόμαστε να τύχει και ο δικός μας Άγιος Νικόλαος μιας υποδειγματικής συντήρησης.

Μέσα στο 2009 αποδείχτηκε αυτό που πάντοτε πιστεύαμε: πως δεν έχει σημασία πόσο πολυπληθής είναι ένας τοπικός σύλλογος, αλλά πόσο δραστήρια είναι τα μέλη του! Πράγματι, φέτος ο Σύλλογος των εν Αττική Καλαρρυτινών έκανε ένα ποιοτικό άλμα και κατάφερε να σταθεί σε ένα δυσθεώρητο βάθρο, αρχικά με την εξαιρετική συνδιοργάνωση με τον Φ. Σ. Παρνασσός του εορτασμού των 90 χρόνων από το θάνατο του ιστορικού Σπυρίδωνος Π. Λάμπρου, που έγινε αντικείμενο επαίνων από πολλά ηπειρωτικά έντυπα και τώρα με την διοργάνωση ειδικού σεμιναρίου ήπιων κινεζικών πολεμικών τεχνών στους Καλαρρύτες με τον καλύτερο καθηγητή του είδους.

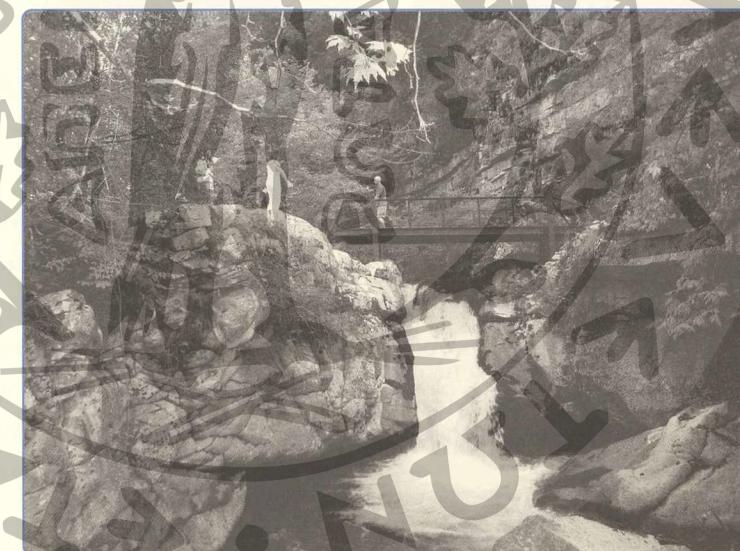
Παρόλο που στο σεμινάριο δεν παραβρέθηκαν πολλοί και στο χωριό θα μπορούσαν και οι περισσότεροι ντόπιοι παραθεριστές είχαν ήδη επιστρέψει στις βάσεις τους, το γεγονός και μόνο της διοργάνωσής του ήταν ένα ζητούμενο. Η ιδιωτική πρωτοβουλία οφείλει να δώσει και εκείνη το στίγμα της και να καταπιαστεί με διαφορετικού είδους διοργανώσεις από εκείνες της Κοινοτικής Αρχής και των Χορευτικών Συλλόγων, που αν και απαραίτητες, δύσκολα μπορούν να ξεφύγουν από τα καθιερωμένα. Είναι ενθαρρυντικό, ότι η ανακοίνωση του σεμιναρίου εμφανίστηκε τόσο στον τοπικό ηπειρωτικό τύπο, όσο και στον αθηναϊκό, στην ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ συγκεκριμένα, γεγονός που δείχνει ότι οι Καλαρρύτες ενδιαφέρουν πολύ κόσμο και ότι πολλά βλέμματα είναι στραμμένα επάνω τους.

Οι μαθητές του σεμιναρίου τάι-τσι με επικεφαλής τον καθηγητή τους σε χαρακτηριστική αναμνηστική φωτογραφία στην Κουιάσα.

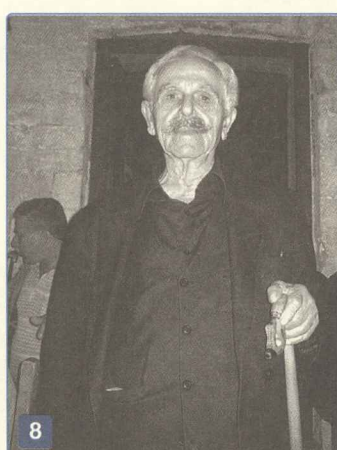
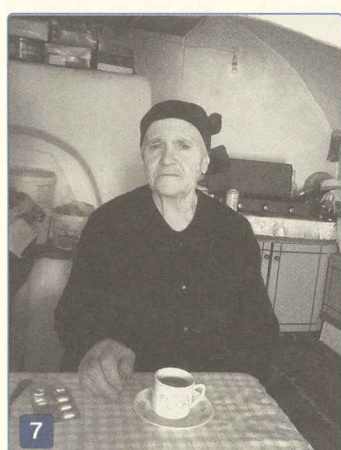
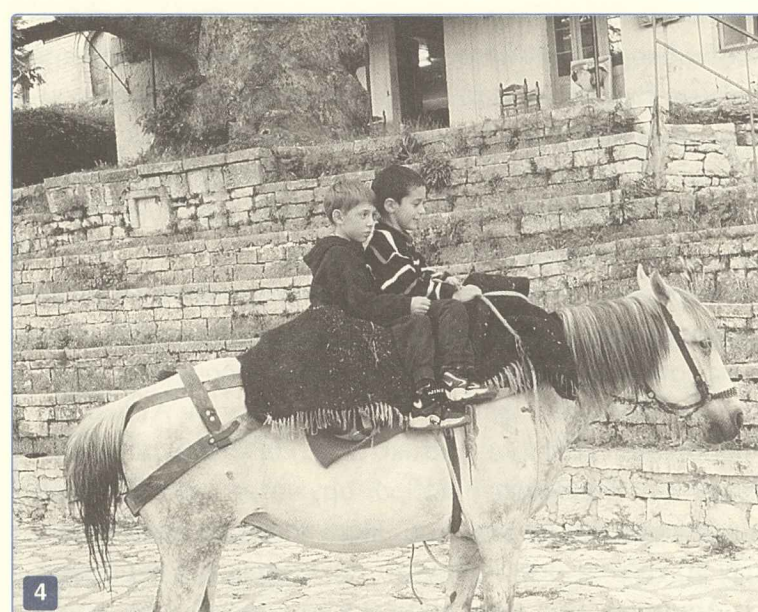
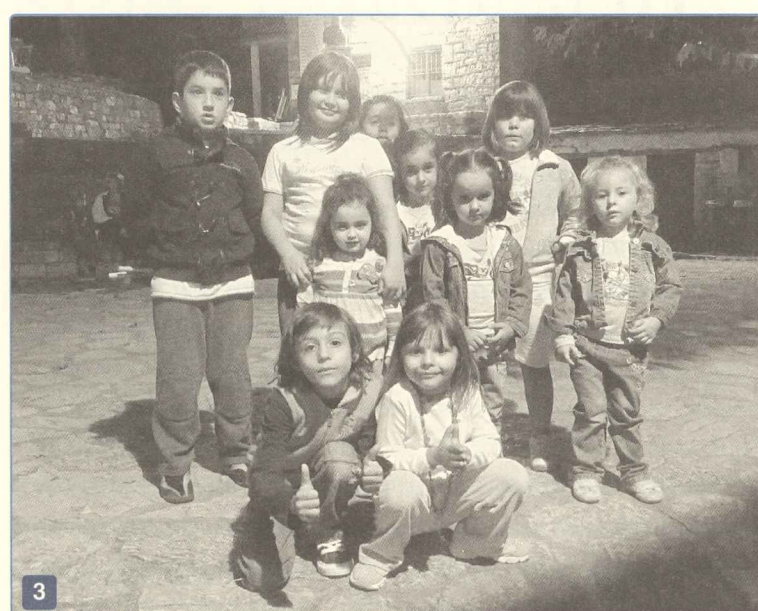
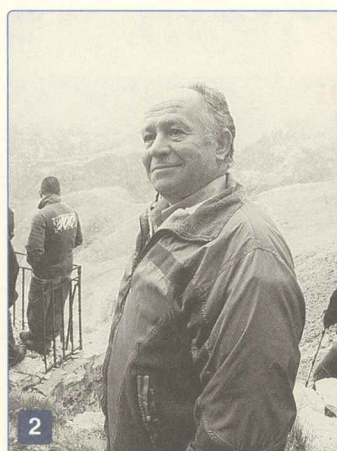
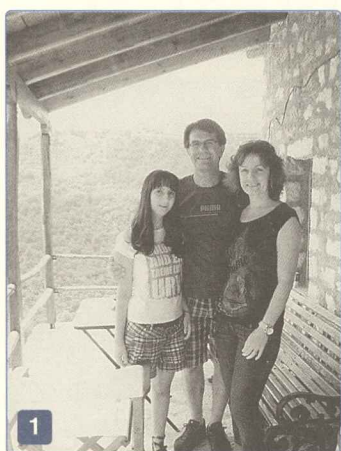

Ένα χαμόγελο για τον υπέροχο καιρό που είχαμε.

Κάνοντας τάι-τσι στη φύση, δίπλα στο ποτάμι.

Καλοκαιρινές στιγμές του 2009

1. Οικογένεια Κουκοθάκη.
2. Κώστας Γκογκάκης.
- 3, 5. Η νεολαία μας στην πλατεία του χωριού.
4. Βόλτα με τα μουλάρια γύρω από την πλατεία.
6. Τζένη Φασούλα και Αλεξάνδρα Μπίζου.
7. Κατίνα Ζάγκλη.
8. Παντελής Γκατζόγιας.

Τα φαρμακευτικά φυτά της περιοχής των Καλαρρυτών

Το πεντάνευρο ή ο «άρτος του οδοιπόρου»

Πίσω από τα δύο αυτά ονόματα, αλλά και καμιά δεκαριά άλλα, όπως τα: αρνόγλωσσον, ολόστεον, αμμόφιλον, κορωνόπους, περδικοπάτημα, χηνοπόδι, πετεινόχορτο, ψυλλόχορτο, κορακοπόδι, κυπαρισσόχορτο κρύβεται το κοινότατο στα μέρη μας χορτάρι πλαντάγο (plantago) της οικογένειας των Πλανταγινιδών (plantaginaceae), που περιλαμβάνει 265 περίπου είδη θαμνωδών φυτών, που ευδοκούν στην εύκρατη ζώνη, αλλά και στα ορεινά των τροπικών. Στα μέρη μας, το πλαντάγο φυτρώνει στα χωράφια και στους κήπους, αλλά δεν φαίνεται να το προσέχουν οι περισσότεροι. Έχει βαθύ πράσινο χρώμα και λογχοειδή φύλλα σχετικά παχύσαρκα, με νευρώσεις κατά μήκος τους. Τα άνθη του πολύ μικροσκοπικά, είναι καστανά και βρίσκονται στην άκρη ενός λεπτού μίσχου.

Παρόλη την φαινομενική του ασημαντότητα, το πλαντάγο είναι από τα πρώτα φυτά που αποτέλεσαν μέρος της βρώσιμης χλωρίδας της Ελλάδας και έχει αποκαλεστεί "μητέρα των βοτάνων" ήδη από φυσιοδίφες του 9ου αι. μ.Χ. Ο Πλίνιος και ο Θεόφραστος το θεωρούσαν εκπληκτικό φυτό και του απέδιδαν αξιόλογες ιδιότητες, όπως επούλωση πληγών και τρι-

μμημάτων από έντομα, μεγάλης, δηλαδή, συνεισφοράς στο ανοσοποιητικό.

Το πεντάνευρο δεν μοιάζει να αποτελεί από μόνο του ένα ξεχωριστό σαλατικό, μια και είναι μεν γλυκεία η γεύση του, αλλά συνήθως τα φύλλα του είναι σκληρά. Το συναντάμε όμως ευρέως με ανάμιξη με άλλα χορταρικά σε πίτες, ακόμα και ωμό σε φρέσκες σαλάτες, αρκεί να είναι ψιλοκομμένο. Στην Ιταλία συνήθιζαν να το βράζουν 4-5 λεπτά και να το προσθέτουν σε χόρτα. Τα άνθη του πεντάνευρου μπορούν εύκολα να αποξηρανθούν και να προστεθούν σε αφεψήματα.

Στην χώρα μας υπάρχουν 18 αυτοφυή είδη πλαντάγου με διάφορες ιδιότητες το καθένα. Τα σπέρματα, για παράδειγμα, του πλαντάγο-major χρησιμοποιούνται ως πτηνοτροφή. Αυτό το είδος έχει παχιά φύλλα και φυτρώνει σε χωράφια. Τα είδη πλαντάγο lanceolata και media χαρακτηρίζονται ως ενοχλητικά ζιζάνια και κυρίως το πρώτο είναι εκείνο που συναντάται σε λιβάδια και σε βοσκότοπους. Το πλαντάγο montana ευδοκεί στα ορεινά λιβάδια της χώρας μας και είναι άριστο νομευτικό. Τέλος, τα σπέρματα των ειδών πλαντάγο psyllium και onata χρησιμοποιούνται στη φαρμακευτική για την διουρητική, κατευναστική, στυπτική και επουλωτική τους δράση.

Οι συνταγές των Καλαρρυτιών

Πεντάνευρο και Εινολάπατα με Ανθότυρο

Υλικά

300γρ πεντάνευρο
300γρ ξινολάπατα
300γρ ζωχούς
4 φρέσκα κρεμμυδάκια
1 μέτριο ξερό κρεμμύδι
1 φλυτζάνι ελαιόλαδο
1/2 κιλό ανθότυρο
αλάτι, πιπέρι, κύμινο

Εκτέλεση

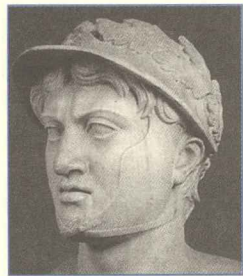
Πλένουμε και ψιλοκόβουμε όλα τα λαχανικά. Τα βράζουμε 5 λεπτά σε αλατισμένο νερό. Τα στραγγίζουμε. Τρίβουμε το κρεμμύδι και το τσιγαρίζουμε μαζί με τα φρέσκα κρεμμυδάκια στο ελαιόλαδο μέσα σε βαθύ τηγάνι. Προσθέτουμε τα στραγγισμένα χόρτα και ανακατεύουμε. Τα ψήνουμε σε αρκετά δυνατή φωτιά επί 10 λεπτά, ανακατεύοντας. Ρίχνουμε το αλάτι, πιπέρι και κύμινο. Όταν έχουν μαλακώσει αρκετά, προσθέτουμε το ανθότυρο σε τρίμμα. Ανακατεύουμε διαρκώς επί 5 λεπτά και σερβίρουμε αμέσως. Το φαγητό αυτό τρώγεται είτε μόνο του με μαύρο ψωμί, ή συνοδεύει ψητό κρέας.

Οι Μολοσσοί και η πρωτεύουσα Πασσαρών

Τέσσερις νομοί απαρτίζουν τη σημερινή Ήπειρο (Άρτας, Θεσπρωτίας, Ιωαννίνων, Πρέβεζας) η οποία, κατά μία εκδοχή, πήρε το όνομά της από το άπειρο, δηλαδή τη στεριά που δεν έχει πέρας, την ατέρμονη στερεά γη. Οι αρχαίοι Ηπειρώτες εγκαταστάθηκαν στην περιοχή γύρω στο 1900 π.Χ. και αρχικά προσδιορίζονταν με τα φυλετικά τους ονόματα: Θεσπρωτοί, Μολοσσοί, Κασσωπαίοι κ.ά. Αρχικά, η Ήπειρος, λεγόταν Θεσπρωτική γη και σύμφωνα με τον μελετητή Κώστα Νικολαΐδη, καταγράφεται στην ομηρική Οδύσσεια, ως "Απειραΐη", δηλαδή Ηπειρώτισσα η παραμάνη της Ναυσικάς, η Ευρυμέδουσα, που άρπαξαν οι Φαίακες ναυτικοί, από την απέναντι γη της Απείρης δηλαδή την Ήπειρο.

Ο βασιλιάς των Μολοσσών Πύρρος, που έζησε το 318 π.Χ.-272 π.Χ. είναι η πιο γνωστή ηγετική φυσιογνωμία της Ηπείρου κατά την αρχαιότητα. Σταθμός στα χρονικά είναι η «Ηπειρωτική Συμπολιτεία», που ιδρύεται μεταξύ 234-232 π.Χ. Οι Ηπειρώτες ψηφίζουν τον πρώτο καταστατικό χάρτη, κόβουν νομίσματα με την επιγραφή "Απειρωτάν" και μεταφέρουν την έδρα της Δημοκρατίας από την Αμβρακία (στα ερείπια της χτίστηκε η σημερινή Άρτα) και την Πασσαρώνα στη Φοινίκη της Χαονίας.

Η Φοινίκη βρισκόταν στα ανατολικά της αρχαίας Ογχηστού και άκμασε ιδιαίτερα κατά τον 30 π.Χ. αιώνα, αλλά το 230 π.Χ. καταστράφηκε από τους Ιλλυριούς. Ανοικοδομήθηκε και διατηρήθηκε μέχρι τους μεσοβυζαντινούς χρόνους. Σήμερα σώζονται αρχαία ερείπια ελληνιστικής κυρίως εποχής στο Φινίκ της νότιας Αλβανίας, που διατηρεί την αρχαία ονομασία της Φοινίκης.

Ο Βασιλιάς Πύρρος

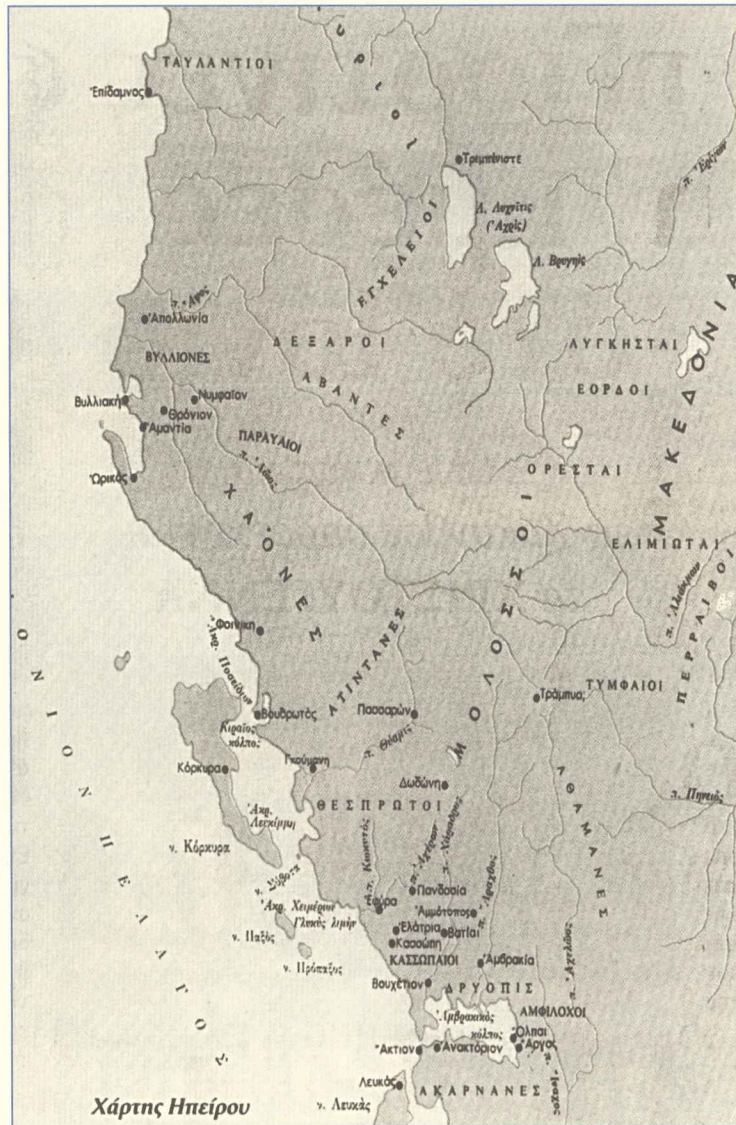
Οι Μολοσσοί ήταν ένα από τα κυριότερα ηπειρωτικά φύλα που απλώθηκαν από τον 12ο αι. π.Χ. στην περιοχή δυτικά της οροσειράς της Πίνδου, από τη χαράδρα του Αράχθου ως το δυτικό Παγώνι και το λεκανοπαίδιο Ιωαννίνων-Λαψίστας. Ζούσαν επί επτά αιώνες σε μικρές ανοχύρωτες κώμες, σκορπισμένες σε παραποτάμιας και παραλίμνιες περιοχές ασκώντας εντατική κτηνοτροφία. Μαζί με τα συγγενικά τους φύλα των Θεσπρωτών και των Κασσωπαίων ανήκαν στην οικογένεια των ελληνόφωνων φυλών της ΒΔ Ελλάδας, που ωστόσο δεν χρησιμοποιούσαν αλφάβητο και γραφή μέχρι τον 7ο αι. π. Χ.

Οικισμοί των Μολοσσών της πρώιμης εποχής του Σιδήρου βρέθηκαν στη θέση της Πανεπιστημιούπολης των Ιωαννίνων, στο Κουτσελιό, στους πρόποδες της Καστρίτσας και στην κοιλάδα του Ροδοτοπίου. Εκεί, φαίνεται ότι είχε δημιουργηθεί το θρησκευτικό και διοικητικό κέντρο των Μολοσσών, η πρωτεύουσά τους Πασσαρών. Κατά μία άποψη, η τοπωνύμιο Πασσαρών υποδηλώνει λιμναίο οικισμό και πιθανόν συνδέει την προϊστορική εγκατάσταση στην περιοχή με τους πρώτους Μολοσσούς της λεκάνης των Ιωαννίνων, οι οποίοι κατά τον Σ. Δάκαρη προέρχονται από τη Δυτική Μακεδονία, πιθανόν από την περιοχή της Καστοριάς, όπου έχουν διαπιστωθεί λιμναίοι οικισμοί.

Στα τέλη του 5ου αι. π.Χ., την περίοδο της βασιλείας του Θαρύπια (420-400 π.Χ.) και μετά επί του διαδόχου του Αλκέτα (385-370 π.Χ.) οι αλλαγές στην Ήπειρο ήταν ριζικές. Μόλις ο Θαρύπιας ανέβηκε στο θρόνο, σήναψε συμμαχία με τους Αθηναίους, οι οποίοι τον είχαν στο παρελθόν περιθάλπει ως εξόριστο. Δημιουργείται ο πρώτος συνασπισμός των Ηπειρωτικών φυλών, το Κοινόν των Μολοσσών, κόβονται τα πρώτα Ηπειρωτικά νομίσματα, εκσυγχρονίζεται η διοίκηση με τη θέ-

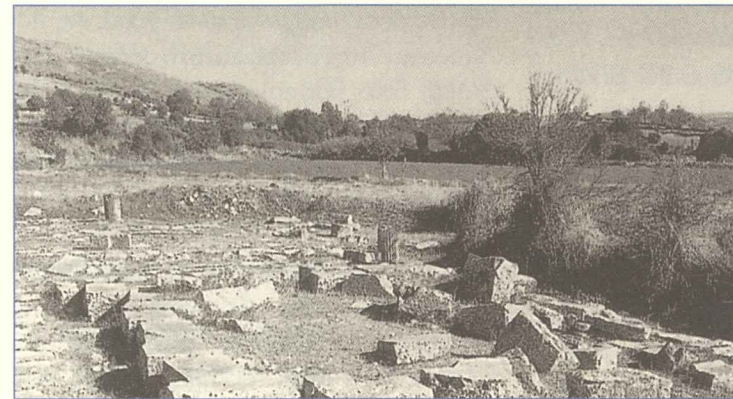
σπιση Βουλής και ετήσιων αρχόντων, ψηφίζονται δημοκρατικοί νόμοι και εισάγεται το αττικό αλφάβητο. Για αυτό, δίκαια οι Μολοσσοί θεωρούσαν τον Θαρύπια σταθμό στην ιστορία τους και με βάση αυτόν χρονολογούσαν τα ιστορικά γεγονότα. Προϋπόθεση των μεταρρυθμίσεων αυτών ήταν η συγκέντρωση των κωμών σε μεγαλύτερους οικισμούς, τις πόλεις και συνεπώς η αστικοποίηση του γεωργικού και κτηνοτροφικού πληθυσμού. Τα ευρήματα των ανασκαφών που αφορούν τις περιοχές όπου έζησαν οι Μολοσσοί, υποδηλώνουν υψηλό και ανεπτυγμένο κοινωνικό και πολιτιστικό επίπεδο.

Στα μέσα του 7ου π.Χ. αι. Κορίνθιοι και Ηλείοι άρχισαν να ιδρύουν εμπορικούς σταθμούς στην Ήπειρο (λ.χ. στην Αμβρακία) μεταφέροντας τις γνώσεις τους και την πολιτικο-κοινωνική τους δομή στους κτηνοτρόφους Μολοσσούς, που με τον καιρό οργανώθηκαν σε μεγαλύτερες κοινότητες, έχτισαν πόλεις σε λόφους, για μεγαλύτερη προστασία, συμμετείχαν στην λατρεία των πανελλήνιων θεών και εξέλεγαν ως αρχηγό τους τον προστάτη και τον βασιλέα. Με την πάροδο του χρόνου οι διοικητικές λειτουργίες συγκεντρώθηκαν σε οικοδομήματα που κτίζονταν σε φυσικά οχυρούς λόφους, τις ακροπόλεις. Μία από αυτές, η Πασσαρών γίνεται έδρα του βασιλέα και των αξιωματούχων του. Με τον καιρό η πρωτεύουσα περιτεγχίζεται, όπως και οι άλλες ακροπόλεις, το πλήθος των κατοίκων αυξάνεται, κτίζονται δεξαμενές, θέατρο.

Χάρτης Ηπείρου

Στην ανοικοδόμηση του τείχους χρησιμοποιείται πολυγωνικό σύστημα τοιχοδομίας, με λίθους κατά κανόνα ανισόπλευρους τετράπλευρους, ενώ δεν λείπει και το ακανόνιστο ισοδομικό. Το εσωτερικό είναι γεμισμένο με απελέκητους μικρούς και μεγάλους λίθους. Η ορατή πλευρά του τείχους παρουσιάζει το μόνιμο χαρακτηριστικό των Ηπειρωτικών τειχών, δηλαδή την κύρτωση, που αυξάνεται βαθμιαία προς το κέντρο και προκαλεί εντύπωση ευρωστίας και αδρότητας. Το εσωτερικό της ακρόπολης έχει εμβαδόν 36,5 στρέμματα.

Ο Ναός του Δία στην Πασσαρώνα

Στην κοιλάδα του Ροδοτοπίου εξωραϊζεται το Ιερό με τον Ναό του Αρείου Διός. Το περιεχόμενο των επιγραφών, που έχουν βρεθεί, δημιουργεί την εντύπωση ότι στο Ιερό αυτό ή γενικά στην περιοχή του Ιερού είχαν κατατεθεί και φυλάσσονταν, σαν σε επίσημα αρχεία του κράτους, τα δημόσια ψηφίσματα. Στο Ιερό αυτό συγκεντρώνονταν ο βασιλιάς, οι άρχοντες και ο λαός των Μολοσσών την άνοιξη, όταν ο περισσότερος πληθυσμός, ο οποίος ήταν κτηνοτροφικός, μετακινούνταν με τα κοπάδια από τα πεδινά προς τα ορεινά βοσκοτόπια της Πίνδου. Η συγκέντρωση αυτή, κατά την οποία δινόταν εκ μέρους του βασιλιά και των υπηκόων του αμοιβαίες ένορκες υποσχέσεις μπροστά στον Άρειο Δία, είχε σκοπό να κατοχυρώσει τις πολιτικές σχέσεις του ηγεμόνα με τους υπηκόους του, καθώς και τα αμοιβαία δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους. Ο χαρακτηρισμός του Δία ως Αρείου τον συνδέει με την Πασσαρώνα, όπου ο θεός λατρευόταν ως επόπτης και εγγυητής των ένορκων υποσχέσεων, των *αρών*, που δίνονταν στον ναό του Αρείου Διός κάθε άνοιξη ανάμεσα στον βασιλιά και τον λαό.

Στο βορεινό τμήμα του τείχους, στην πλαγιά του λόφου, διακρίνεται το κοίλο ιδιότυπο θέατρο, διαμέτρου 50 μ., που πιθανόν έφερε ξύλινα ικριώματα. Είναι πιθανό στην Πασσαρώνα να δίδασκε ο Ευρύπιδης την Ανδρομάχη στην πρώτη δεκαετία του Πελοποννησιακού πολέμου, όπως μπορεί κανείς να συμπεράνει από τα σχόλια του στίχου 445.

Η Πασσαρών υπήρξε έδρα του βασιλικού οίκου των Αιακιδών και πρωτεύουσα των Μολοσσών, πόλη γνωστή στην αρχαιότητα. Εκεί φαίνεται να κατέφυγε στα 465 π.Χ. ο νικητής της ναυμαχίας της Σαλαμίνας Θεμιστοκλής αναζητώντας καταφύγιο στο βασιλιά Αδμήτο, ο οποίος σεβάστηκε τον ικέτη, δεν τον παρέδωσε στους απεσταλμένους Αθηναίους και Λακεδαιμονίους και τον φυγάδευσε δια ξηράς στις Μακεδονικές ακτές από όπου διέφυγε δια θαλάσσης στην Ασία. Στην Πασσαρώνα μεγάλωσε και η μητέρα του Μεγάλου Αλεξάνδρου Ολυμπιάδα.

Με την Πασσαρώνα συνδέεται άμεσα και ο βασιλιάς της Ηπείρου Πύρρος, όχι μόνον στο πλαίσιο της ευρύτερης αμυντικής του πολιτικής, αλλά επειδή υπήρξε η έδρα της μολοσσικής εξουσίας, κέντρο των γενολογικών παραδόσεων των Μολοσσών. Ωστόσο το 295 π.Χ. Ο Πύρρος, παρά τη στενή σύνδεσή του με την αρχέγονη πρωτεύουσα και τον

κατ' εξοχήν σεβαστό θεό, τον Άρειο Δία, δε δίστασε να μεταφέρει την πρωτεύουσα του κράτους στην Αμβρακία, για να εξυπηρετήσει το πολιτικό και ιδεολογικό του πρόγραμμα και να διατηρήσει την ισχυρή του θέση μεταξύ των άλλων βασιλέων. Το 232 π.Χ. η μοναρχία των Μολοσσών κατέρρευσε και δημιουργήθηκαν μικρές δημοκρατίες, έτσι ο ρωμαίος Αιμίλιος Παύλος δε συνάντησε μεγάλη αντίσταση όταν επέλασε το 168 π.Χ. Όπως οι περισσότεροι οικισμοί της Ηπείρου, το 167 π.Χ. η Πασσαρών καταστράφηκε από τις ρωμαϊκές λεγεώνες με απόφαση της ρωμαϊκής Συγκλήτου. Οι Ρωμαίοι οδήγησαν στην Ιταλία 150.000 νέους και νέες για να κοσμήσουν το θρίαμβο του Αιμίλιου Παύλου.

Από τα ανασκαφικά στρώματα φαίνεται ότι η ζωή στην ακρόπολη της Πασσαρώνας συνεχίστηκε και κατά τους πρώτους ρωμαϊκούς αιώνες, ίσως ως έδρα τοπικού διοικητή. Οι μεσαιωνικές ταφές που ανακαλύφθηκαν ανάμεσα στα αρχαία ερείπια και τα μεταγενέστερα επί τουρκοκρατίας οχυρωματικά έργα δείχνουν τη διαχρονική εγκατάσταση στο χώρο της Πασσαρώνας και τη μεγάλη στρατηγική σημασία της θέσης της.

Στις ανασκαφές των περιοχών που έζησαν Μολοσσοί βρέθηκαν χάλκινα αγάλματα υψηλής τέχνης, επιτύμβιες στήλες με ανάγλυφα και άλλα δείγματα αναπτυσσόμενου πολιτισμού. Ένα θαυμάσιο δείγμα της δεξιοτεχνίας των Μολοσσών λιθοξόνων του τέλους της ελληνιστικής εποχής (τέλη 3ου, αρχές 2ου αι. π.Χ.) ήρθε τυχαία στο φως στην περιοχή της κοινότητας Μαλακασίου, όπου αποκαλύφθηκε ταφικός περίβολος με δύο επιτύμβιες στήλες. Η μία, είναι πυκνά σκαλισμένη με ζώνες από κλαδιά ελιάς, βλαστούς και ανθέμια, δωδεκάκτινο αστέρι στις δύο στενές πλευρές και στο επίκεντρο των φυτικών κοσμημάτων, ο γνωστός ηπειρωτικός ταύρος, πλαισιωμένος από δύο γρύπες.

Οι Μολοσσοί σκορπίστηκαν στις γύρω περιοχές ή αφομοιώθηκαν με τους κατακτητές. Τις απαντήσεις θα δώσει κάποτε η ιστορική έρευνα και η αρχαιολογία. Το βέβαιο είναι, πάντως, ότι η μόνιμη μετακίνηση πληθυσμών και κατακτητών καθορίζει την φυσιογνωμία της πατρίδας μας γενικά, αλλά και της Ηπείρου ειδικότερα.

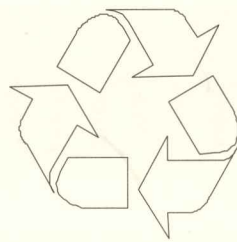
Βιβλιογραφία

- Α. Ντούζουλη Αγγέλικα, Αρχαιολογικές έρευνες 1993 στο Νομό Ιωαννίνων, περιοδικό *Αρχαιολογία*, τ. 53, 1994.
- Σ. Δάκαρης, Αρχαιολογικές έρευνες στο λεκανοπέδιο των Ιωαννίνων, *Αφιέρωμα εις την Ήπειρον εις μνήμην Χρίστου Σούλη* (1956) 46-80.
- Σ. Δάκαρης, *Οι γενολογικοί μύθοι των Μολοσσών* (1964).
- Σ. Δάκαρης, Η γένεση της πόλης στην αρχαία Ήπειρο, *Δελτίο Κέντρου Ερευνών Ζαγορίου* 1 (1981) 11.

Ζωμόρφες λαβές ξιφών Μολοσσών (Αρχαιολογικό Μουσείο Ιωαννίνων)

ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗ

Ας αρχίσουμε τώρα!

Μελέτη Αλεξάνδρα Κ. Μπίζου

Το θέμα αυτό, τόσο επίκαιρο και τόσο διαχρονικό, μας απασχόλησε και στο παρελθόν, μας απασχολεί και τώρα. Οι χρονιές έρχονται και φεύγουν, αλλά στο θέμα της ανακύκλωσης ο χρόνος μοιάζει να κυλά πίσω αντί για μπροστά. Μετά από κάθε τοπικό πανηγύρι ή εκδήλωση, το χωριό απομένει πραγματικά βρώμικο από άδειες συσκευασίες. Μετά από κάθε νέα οικοδομή, από κάθε έργο, δεκάδες είναι τα μπάζα, τα άδεια σακιά από τα τσιμέντα, τα φελιζόλ, οι πλαστικές συσκευασίες που μολύνουν το τοπίο μας, το τοπίο για το οποίο ήρθαμε στους Καλαρρύτες! Τι οξύμωρο, να βρωμίζουμε τον ιερό τόπο, που ήρθαμε για να τιμήσουμε!

Τι υποκριτικό να γεμίζει το χωριό και η φύση με σκουπίδια που εμείς αφήσαμε!

500 κιλά σκουπίδια τον χρόνο παράγει κατά μέσον όρο ένας άνθρωπος. Συσκευασίες, οργανικά σκουπίδια, άχρηστα αντικείμενα και ένα σωρό άλλα! Στην Ελλάδα η ποσότητα των παραγόμενων απορριμάτων ανέρχεται σε 500.000 τόνους ετησίως. Η ποσότητά τους αρκεί για να καλύψει την εθνική οδό από το Ναύπλιο μέχρι την Αλεξανδρούπολη με στρώμα ενός μέ-

Η ανακύκλωση δεν είναι απλά μια καλή κίνηση για το περιβάλλον που κινδυνεύει. Είναι μια επιβεβλημένη ενέργεια για να διορθώσουμε όσο είναι δυνατόν την κατάσταση με τα σκουπίδια που εμείς παράγουμε.

τρου. Τι φταίει; Πολλά! Η παιδεία μας είναι το κύριο: **καταναλώνουμε ασταμάτητα!** Αγοράζουμε πολύ περισσότερα από όσα έχουμε ανάγκη, και οι παραγωγοί το γνωρίζουν και το εκμεταλλεύονται. Τα προϊόντα μπαίνουν σε άχρηστες, πολύχρωμες συσκευασίες που αρχικά μας δеляάζουν και μετά τις πετάμε. Χαρακτηριστικό παράδειγμα, οι συσκευασίες των παιχνιδιών! Τεράστιες πολύχρωμες συσκευασίες καλύπτουν ένα ευτελέστατο πλαστικό παιχνιδάκι. Η αξία των συσκευασιών είναι συχνά μεγαλύτερη από εκείνη του προϊόντος! Παράγουμε έτσι τόσα πολλά απορρίματα ώστε να μην βρίσκουμε πως να τα χειριστούμε. Αρχικά, χρειάζεται μία προσπάθεια ουσιαστική για να μειώσουμε αυτά που καταναλώνουμε. Αν όλοι οι άνθρωποι ζούσαν όπως εμείς στην Ελλάδα τότε θα χρεια-

ζόμασαν όχι έναν, αλλά τρεις πλανήτες σαν την Γη για να καλύψουμε τις ανάγκες μας σε σκουπιδότοπους. Πρώτα, λοιπόν, έρχεται η άμεση μείωση παραγωγής σκουπιδιών. Ας μην αγοράζουμε συσκευασμένα, αλλά χύμα, Ας πηγαίνουμε στην αγορά και στο σούπερ-μάρκετ με δικές μας σακκούλες. Δεύτερον, **ας ξεκινήσουμε επιτέλους την σωστή και ωφέλιμη διαχείριση των σκουπιδιών που παράγουμε!**

Ας ξαναδούμε ποιά είναι τα απορρίματα για τα οποία μιλάμε: Το χαρτί, το γυαλί, το αλουμίνιο, τα πλαστικά παράγονται από κάποια άλλα υλικά, τις πρώτες ύλες, που υπάρχουν όχι ανεξάντλητα, στην φύση. Μπορούν όμως να παραχθούν και από την ανακύκλωση των ίδιων άχρηστων παλιών υλικών. Όλα δηλαδή τα παραπάνω υλικά, εάν τα θεωρούμε άχρηστα, καταλήγουν στα σκουπίδια και καταστρέφονται, ενώ εάν μαζετούν σε ξεχωριστούς κάδους, διατηρούν το μεγαλύτερο μέρος της αξίας τους και μπορούν να ξαναχρησιμοποιηθούν μετά από επεξεργασία, δηλαδή **μπορούν να ανακυκλωθούν.** Η παραγωγή χαρτιού, γυαλιού, πλαστικού και αλουμινίου με αυτόν τον τρόπο σημαίνει οικονομία στις πρώτες ύλες της φύσης και λιγότερα σκουπίδια για το περιβάλλον, που δεν θα τα δεχτεί. Ταυτόχρονα, επιτυγχάνεται πολύ μικρότερη κατανάλωση ενέργειας από τις βιομηχανίες για την παραγωγή τέτοιων νέων προϊόντων. Πιο συγκεκριμένα:

Το χαρτί φτιάχνεται από τους κορμούς των δέντρων. Χρειάζονται οι κορμοί 17 δέντρων για να κατασκευαστεί ένας τόνος χαρτιού! Όμως, για την κατασκευή ενός τόνου χαρτιού από ανακυκλωμένο χαρτί, εκτός από τα 17 δέντρα που σώζονται, εξοικονομείται και ενέργεια αντίστοιχη με 135 περίπου λίτρα πετρελαίου. Ανακυκλωμένο χαρτί φτιάχνεται αν ανακυκλώσουμε και δεν πετάξουμε στα σκουπίδια, εφημερίδες, περιοδικά, τετράδια, βιβλία, χάρτινες συσκευασίες και χαρτοκιβώτια από ηλεκτρικές συσκευές, γάλα, χυμούς, πίτσες, δημητριακά, κλπ.

Το **γυαλί** φτιάχνεται από άμμο, άσβεστο και σόδα. Χρειάζονται 1100 ακατέργαστα κιλά από αυτά τα υλικά για να κατασκευαστεί ένας τόνος γυαλί. Όμως, για την κατασκευή ενός τόνου γυαλιού από ανακυκλωμένο γυαλί, εκτός από την οικονομία στις πρώτες ύλες, εξοικονομείται και ενέργεια αντίστοιχη με 12 κιλά πετρελαίου. Ανακυκλωμένο γυαλί φτιάχνεται αν ανακυκλώσουμε και δεν πετάξουμε στα σκουπίδια γυάλινες συσκευασίες από νερά, γάλα, χυμούς, αναψυκτικά, αλκοολούχα ποτά, βαζάκια τροφίμων, κλπ.

Το **αλουμίνιο** φτιάχνεται από το ορυκτό βωξίτης. Χρειάζονται 4 τόνοι βωξίτη για να κατασκευαστεί ένας τόνος αλουμινίου. Κατασκευάζοντας αλουμίνιο από ανακυκλωμένο αλουμίνιο, ελαττώνουμε τα μεταλλεία, αυτές τις τεράστιες πληγές της φύσης, της οικονομίας και του περιβάλλοντος, που εμείς δημιουργούμε για την εξαγωγή ορυκτών από τα σπλάχνα της γης. Η ενέργεια που θα εξοικονομηθεί και από ένα μόνο τέτοιο κουτί αλουμινίου, είναι αρκετή για να ακούσουμε ραδιόφωνο για 4 ώρες ή να δούμε τηλεόραση για 3 ώρες ή να ανάβει μία λάμπα των 60watt για 5 ώρες ή να λειτουργεί ένα ψυγείο για 4 ώρες. Ανακυκλωμένο αλουμίνιο φτιάχνεται αν ανακυκλώσουμε και δεν πετάξουμε στα σκουπίδια τα κουτάκια από μπίρες και αναψυκτικά.

Με την ίδια λογική μπορούν να χρησιμοποιηθούν οι **σιδερένιες συσκευασίες** από γάλατα εβαπορέ, κονσέρβες, τοματοπολτό, ζωοτροφές για την κατασκευή ανακυκλωμένου σιδήρου. Επίσης οι **πλαστικές συσκευασίες** από μπουκάλια νερού, αναψυκτικά, γιαούρτι, βούτυρο, λάδι, απορρυπαντικά, σαμπουάν χρησιμεύουν για την κατασκευή ανακυκλωμένου πλαστικού. Ειδικά όμως οι **μπαταρίες** επιβάλλεται να ανακυκλώνονται γιατί εκτός των άλλων, περιέχουν και κάποια στοιχεία πολύ βλαβερά για το περιβάλλον, τα οποία μπορεί να μολύνουν το χώμα και το νερό με πολύ επικίνδυνες επιπτώσεις στην υγεία του ανθρώπου.

Στην ανακύκλωση, βέβαια, συμπεριλαμβάνεται και η **κομποστοποίηση** επειδή ουσιαστικά είναι μια διαδικασία που μετατρέπει τα οργανικά σκουπίδια, δηλαδή τα απομεινάρια τροφίμων (κρεατικά, χόρτα, φρούτα, ζυμαρικά, κλπ) σε ένα χρήσιμο προϊόν, το **κομπόστ**, που είναι το καλύτερο είδος λιπάσματος για τα φυτά και μακράν ανώτερο από τα χημικά λιπάσματα, που κυκλοφορούν στην αγορά.

Σε όλα τα παραπάνω οφέλη της ανακύκλωσης, πρέπει να συμπληρώσουμε την πολύ σημαντική μείωση των ατμοσφαιρικών ρύπων, που αυτή επιτυγχάνει. Για κάθε τόνο απορριμμάτων που αποτρέπουμε από τις χωματερές και ανακυκλώνεται ή κομποστοποιείται, αποφεύγεται από τις αντίστοιχες βιομηχανίες παραγωγής η έκλυση 260-470 κιλών διοξειδίου του άνθρακα, το κατεχόμενη αέριο που προκαλεί το **φαινόμενο του θερμοκηπίου**. Τέλος, πρέπει να σημειώσουμε και την δημιουργία νέων θέσεων εργασίας για την συλλογή, μεταφορά, προσωρινή αποθήκευση και επεξεργασία των προς ανακύκλωση υλικών. Αρκετές επενδύσεις έχουν γίνει ή ολοκληρώνονται ήδη για την τελική αξιο-

ποίηση των διαφόρων κατηγοριών ανακυκλωσιμων αποβλήτων, ενώ και πολλές μεταφορικές εταιρείες εμπλέκονται ήδη στις σχετικές δραστηριότητες.

Η φύση δεν παράγει απορρίμματα. Στα φυσικά οικοσυστήματα αυτό, που θεωρείται απόβλητο από έναν οργανισμό, αποτελεί χρήσιμη πρώτη ύλη για κάποιον άλλο. Έτσι, τίποτα δεν χάνεται και συνεχίζεται αρμονικά ο αέναος κύκλος της ζωής. Αν η φύση δεν έκανε ανακύκλωση και παρήγαγε σκουπίδια, όπως παράγει ο άνθρωπος, δεν θα υπήρχε σήμερα ζωή στον πλανήτη. Η ανακύκλωση, επομένως, δεν είναι μια ιδέα του σύγχρονου ανθρώπου αλλά ένας νόμος της φύσης τόσο παλιός όσο και ο κόσμος! Όλα ξεκινούν από το μυαλό μας. Εάν καταλάβουμε ότι τα σκουπίδια δεν είναι άχρηστα υλικά, αλλά χρήσιμες πρώτες ύλες για τις κατάλληλες βιομηχανίες, τότε θα συνειδητοποιήσουμε πόσο λάθος είναι η κατάληξη τους στις χωματερές με τεράστιο περιβαλλοντικό και οικονομικό κόστος. Είναι μια ευκαιρία για όλους μας να δείξουμε τώρα κιόλας στην πράξη την ευαισθησία μας για το περιβάλλον, γνωρίζοντας ότι εφόσον το περιβάλλον έχει ήδη νοσήσει, νοσοούμε κατ' ανάγκη και εμείς οι ίδιοι!

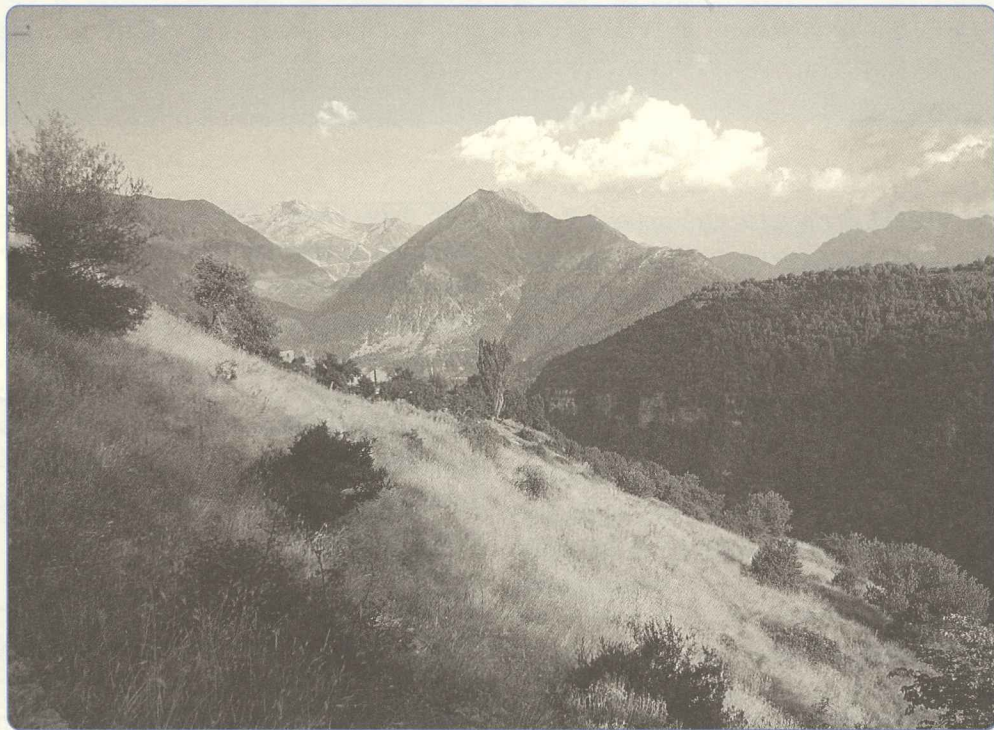
Περιβάλλον & Νομοθεσία

Το πρόβλημα των αποβλήτων το γνωρίζουμε λίγο ως πολύ όλοι μας. Παρόλο το θόρυβο που γίνεται τα τελευταία χρόνια και τις περιβαλλοντικές συνέπειες η Ελλάδα υστερεί ακόμα σοβαρά στην βιώσιμη διαχείριση των αποβλήτων. Χωρίς να αναλαμβάνει τις ευθύνες της, ακολουθεί ένα μοντέλο ανάπτυξης που αγνοεί συστηματικά τις επιπτώσεις των οικονομικών δραστηριοτήτων στο περιβάλλον και την κοινωνία. Το σπουδαίο φυσικό περιβάλλον της χώρας μας πνίγεται καθημερινά στα σκουπίδια κάθε είδους. Νόμιμες ή παράνομες χωματερές και ανεξέλεγκτοι σκουπιδότοποι ξεφύτρωσαν ήδη εδώ και πολύ καιρό παντού, δίπλα ή και μέσα σε φυσικές περιοχές, ρέματα, αρχαιολογικούς χώρους, υγροβιότοπους και δάση. Σαν τη Λερναία Ύδρα, ένας σκουπιδότοπος καταργείται και δύο νέοι εμφανίζονται.

Η αδιέξοδη πορεία του διλήμματος «προστασία της φύσης και της πολιτιστικής κληρονομιάς ή ανεξέλεγκτη οικονομική ανάπτυξη», άρχισε να γίνεται ορατή, από τις αρχές ήδη, της δεκαετίας του 90, σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες. Όλο και περισσότεροι, περιβαλλοντικά ευαισθητοποιημένοι πολίτες, άρχισαν να επηρεάζουν καθοριστικά τις εθνικές ή τοπικές αρχές, αλλά και τις διάφορες επιχειρήσεις, για τις όποιες σωστές, ως προς την διαχείριση αποβλήτων, πολιτικές τους. Οι νέες συμπεριφορές των πολιτών και οι αξίες τους βρήκαν την έκφρασή τους με θεσμικό και νομοθετικό τρόπο σε προγράμματα ανακύκλωσης που άρχισαν να γνωρίζουν σημαντική άνθηση σε χώρες όπως η Αυστρία, η Ολλανδία, η Γερμανία.

Από τον Αύγουστο του 2001 η Ελλάδα διαθέτει πλέον και αυτή ένα από τα ποιά σύγχρονα σε ευρωπαϊκό επίπεδο νομοθετικά πλαίσια, τον ν.2939/01, αποτέλεσμα μιας καινοτόμου συμμετοχικής διαδικασίας διαβούλευσης του ΥΠΕΧ_ΔΕ με υπουργεία, εκπροσώπους της αυτοδιοίκησης, της βιομηχανίας και των περιβαλλοντικών οργανώσεων. Η διαδικασία αυτή διήρκεσε σχεδόν πέντε χρόνια.

Ο ν.2939/01 και τα προεδρικά διατάγματα που τον συνοδεύουν, αποτελεί κομβικό

κό σημείο στην περιβαλλοντική νομοθεσία, αφού, θέτει όχι μόνο ποιοτικούς αλλά και ποσοτικούς στόχους ανακύκλωσης, χρονοδιαγράμματα, μηχανισμούς και εργαλεία εφαρμογής και παρακολούθησης. Θέτει επίσης, ευθύνες στους υπόχρεους διαχειριστές, παραγωγούς, διακινητές, στους ΟΤΑ, αλλά και στους πολίτες, για την μείωση του όγκου και της επικινδυνότητας των αποβλήτων καθώς και για την εναλλακτική διαχείρισή τους. Στο πλαίσιο μιας σύγχρονης αντίληψης, οι πολίτες έχουν ουσιαστική ευθύνη να συμμετάσχουν με σωστό και συνειδητό τρόπο στη διαλογή των διαφόρων αποβλήτων τους και στη παράδοσή τους για ανακύκλωση.

Όσο εύκολο είναι να υποστηρίξει κανείς θεωρητικά την αρμονική συνύπαρξη ανθρώπου και φύσης, άλλο τόσο δύσκολο είναι να βρίσκει τρόπους εφαρμογής στην καθημερινή πρακτική. Η αυτοδιοίκηση η οποία έχει και την ευθύνη για την συγκέντρωση και τοποθέτηση σε κάδους των στερεών αποβλήτων, χρειάζεται να αναλάβει νέους ουσιαστικούς ρόλους στο πλαίσιο της εναλλακτικής διαχείρισης των αποβλήτων. Η αντίληψη ότι η διαχείριση αυτή κοστίζει πολύ, είναι ένα σημαντικό εμπόδιο στην προώθηση της νέας πολιτικής. Βολευόμαστε να πετάμε τα σκουπί-

δια ανεξέλεγκτα στο περιβάλλον και αυτό φαίνεται κατ' αρχήν φτηνό. Αλλά στην πραγματικότητα το κόστος από την ρύπανση του περιβάλλοντος, τους κινδύνους στην υγεία και το αυξανόμενο κόστος εξυγίανσης-καθαρισμού περιοχών καλούμαστε όλοι να τα πληρώσουμε. Ήδη το Ευρωπαϊκό δικαστήριο υποχρέωσε την Ελλάδα να καταβάλλει πρόστιμο 4.500.000 ευρώ για την μη εφαρμογή παλαιότερων οδηγιών της Ε.Ε. περί διαχείρισης αποβλήτων. Ενώ εκκρεμούν και επανειλημμένες παρόμοιες καταδίκες της Ελλάδας με πολύ ορατό τον κίνδυνο επιβολής προστίμων δεκάδων εκατομμυρίων σε περίπτωση που δεν πετύχει να κλείσει όλους τους χώρους ανεξέλεγκτης διάθεσης και δεν πραγματοποιήσει συγκεκριμένους ποσοτικούς στόχους ανακυκλώσιμων αποβλήτων.

Μετά τις πρόσφατες εκλογές ανακοινώθηκε και η δημιουργία του νέου υπουργείου «Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κлиматικής αλλαγής». Ευχόμαστε να γίνει η ασπίδα προστασίας του Περιβάλλοντος ενάντια στις αναβολές εφαρμογής των νόμων και στους οικονομικών συμφερόντων συμβιβασμούς. Όμως πέρα από όλες τις νομοθεσίες, οφείλουμε όλοι να κατανοήσουμε ότι η γη είναι το σπίτι μας και έχουμε την υποχρέωση και την ευθύνη να κάνουμε στάση ζωής την προστασία της.

ΣΗΜΑΝΤΙΚΗ ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΣΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Ενώ η ανακύκλωση στην πόλη των Ιωαννίνων προχωρά, στον υπόλοιπο νομό μένει στάσιμη!» Αυτό ήταν ένα από τα βασικά συμπεράσματα από τις δύο περιβαλλοντικές ημερίδες που έγιναν τον περασμένο Μάρτιο στα Γιάννενα.

Στην ημερίδα, που διοργανώθηκε από τα Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Κόνιτσας και Πραμάντων, με θέμα «διαχείριση απορριμμάτων και προώθηση της ανακύκλωσης στον νομό Ιωαννίνων», ο εκπρόσωπος του Δ/ντή της Β/θμιας Εκπαίδευσης Νομού Ιωαννίνων κ. Μπέλλος επισήμανε ότι «μολονότι ο Δήμος Ιωαννιτών έχει κάνει σημαντικά βήματα και σε επίπεδο καθαριότητας και αποκομιδής σκουπιδιών, και σε επίπεδο ανακύκλωσης, το ευρύτερο και το μεγαλύτερο πρόβλημα στην κοινωνία μας υπάρχει. Δεν είναι κολακευτικό να έχουμε στον Νομό μας ανοιχτές χωματερές ή να μην μπορούμε να συνεννοηθούμε για τους ΧΥΤΑ».

Στον χαιρετισμό του ο Αντιδήμαρχος Βασίλης Μάντζιος σημείωσε ότι «στο θέμα της ανακύκλωσης θα πρέπει να υπάρξει η συμμετοχή όλων των πολιτών. Αν δεν βοηθήσουμε ως πολίτες δεν θα έλθει η επιτυχία που επιδιώκεται».

Στην ημερίδα του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και του Ιδρύματος «Ανδρέα Παπανδρέου» με θέμα «περιβάλλον, διαπιστώσεις και προοπτικές στο πλαίσιο της αειφορίας», ο Απόστολος Κατσίκης, καθηγητής Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης, παρατήρησε ότι «το δυσώϊστο περιβαλλοντικό μέλλον είναι ήδη νεκρό. Η γενίκευση και η αύξηση ποσοτικά και ποιοτικά των οικολογικών προβλημάτων, επόμενο ήταν όχι μόνο να ανησυχήσει, αλλά και να διεγείρει ομάδες ανθρώπων».

Εχουμε την χαρά να δημοσιεύουμε στο φύλο αυτό της εφημερίδας μας την ομιλία του καλαρρυτινού καθηγητή κ. Απόστολου Κατσίκη μετά από δική του άδεια.

Πρόγραμμα Ανακύκλωσης στον ευρύτερο χώρο της Πανεπιστημιούπολης Ιωαννίνων

Το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων ανέλαβε την πρωτοβουλία και υλοποιεί σε ευρεία βάση πιλοτικό πρόγραμμα αξιοποίησης-ανακύκλωσης των παραγόμενων στην Πανεπιστημιούπολη απορριμμάτων, σύμφωνα με τις Κοινοτικές Οδηγίες 99/31 και 92/64. Το Πρόγραμμα απευθύνεται στα μέλη της Πανεπιστημιακής Κοινότητας (φοιτητές, μέλη ΔΕΠ, ΕΤΕΠ, ΕΕΔΙΠ, δι-οικητικούς υπαλλήλους) αλλά και ιδιώτες που εργάζονται και δραστηριοποιούνται στην Πανεπιστημιούπολη.

Ήδη από τον Οκτώβριο του 2008 υλοποιείται η πρώτη φάση του προγράμματος που αφορά στη συλλογή και μεταφορά σε ειδικό χώρο ανακυκλωτικής διεργασίας χαρτιού, αλουμινίου, πλαστικού, συσκευασιών από γυαλί, και μπαταριών, υλικών δηλαδή που «παράγονται» στους χώρους εργασίας των μελών της πανεπιστημιακής κοινότητας (γραφεία, εργαστήρια κτλ.), στις φοιτητικές εστίες, στο φοιτητικό εστιατόριο και στο εστιατόριο «Φηγός», στα κυλικεία και άλλους χώρους του Πανεπιστημίου.

Προκειμένου να καλυφθούν οι ανάγκες σε μέσα συλλογής και προσωρινής αποθήκευσης και για την αρτιότερη εκτέλεση των εργασιών παραχωρήθηκαν στο Πανεπιστήμιο από την εταιρία αποκομιδής 10 μεταλλικοί κάδοι 1700 λίτρων συλλογής χαρτιού και 5 μεταλλικοί κάδοι 1700 λίτρων συλλογής πλαστικού-αλουμινίου που τοποθετήθηκαν σε κεντρικούς χώρους της Πανεπιστημιούπολης.

Από τον Ιανουάριο 2009 μέχρι το τέλος Σεπτεμβρίου συλλέχθηκαν 63,9 τόνοι υλικού, ήτοι 7,1 τόνοι/μήνα, εκ των οποί-

ων το 34% είναι χαρτί λευκό & χρωματιστό και το 30% χαρτόνι. Η διαδικασία ανακύκλωσης στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, συνεπώς, λειτουργεί με μεγάλη επιτυχία τόσο από άποψη ποσότητας όσον και σύνθεσης των υλικών που ανακτήθηκαν, παρότι βρίσκεται στο αρχικό στάδιο εφαρμογής. Έχουν επιτευχθεί δηλαδή σε σημαντικό βαθμό, οι στόχοι του προγράμματος για:

- ορθολογική διαχείριση των υλικών που παράγονται από τις διάφορες χρήσεις στο Πανεπιστήμιο (κυρίως το χαρτί)
- τη διατήρηση αλλά και αναβάθμιση περιβάλλοντος και αειφορίας της Πανεπιστημιούπολης
- τη μείωση του όγκου των απορριμμάτων
- τη βελτίωση της ποιότητας ζωής στην Πανεπιστημιούπολη
- την οικολογική ευαισθητοποίηση των μελών της πανεπιστημιακής κοινότητας (ιδίως του φοιτητικού πληθυσμού)
- την απόκτηση οικολογικής συνείδησης και ήθους
- τη διάδοση των εφαρμογών των αρχών της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης.

Η δεύτερη φάση, της οποίας η υλοποίηση θα αρχίσει τις άμεσες επόμενες μέρες, προβλέπει τη συγκέντρωση και περαιτέρω προώθηση σε ειδικό κέντρο ανακύκλωσης, των συσκευών, ηλεκτρονικών και ηλεκτρικών, που έχουν τεθεί εκτός χρήσης (ηλεκτρονικοί υπολογιστές εκτυπώτες, μηχανήματα προβολής, άλλου τύπου ηλεκτρονικός εξοπλισμός, ηλεκτρικές συσκευές κ.λπ.).

Για τα τροφικά υπολείμματα, τα οποία αποτελούν και το μεγαλύτερο πρόβλημα

στη διαχείριση των αστικών-στερεών αποβλήτων λόγω των διασταλαγμάτων και των οσμών που προκύπτουν από τις βιολογικές διαδικασίες, προβλέπεται εγκατάσταση συστήματος κομποστοποίησης (λίπασματοποίησης). Τα τροφικά υπολείμματα θα οδηγούνται σε έναν κλειστού τύπου βιοαντιδραστήρα όπου θα μετατρέπονται σε οργανικό λίπασμα. Το οργανικό (σταθεροποιημένο) λίπασμα που θα προκύπτει από την παραπάνω διαδικασία θα αποθηκεύεται και θα χρησιμοποιείται σε αναπλάσεις χώρων, είτε εντός είτε, εφόσον αυτό ζητηθεί, εκτός Πανεπιστημιούπολης.

Επισημαίνεται ότι η όλη προσπάθεια έχει κυρίως ιδεολογικό χαρακτήρα διότι το Πανεπιστήμιο, ως ακαδημαϊκό αλλά και εκπαιδευτικό ίδρυμα, οφείλει να εφαρμόζει και διαχέει τις αρχές της ορθής διαχείρισης του περιβάλλοντος, να συμβάλει στην οικολογική ευαισθητοποίηση των μελών της πανεπιστημιακής κοινότητας (ιδίως του φοιτητικού πληθυσμού), στην απόκτηση «οικολογικής συνείδησης και ήθους» και στη διάδοση-εφαρμογή των αρχών της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.

Ευελπιστούμε ότι το πρόγραμμα αυτό οργανωμένο μεθοδικά θα λειτουργήσει υποδειγματικά και θα αποτελέσει παράδειγμα-πρόταση και πρόκληση για άλλους αντίστοιχους χώρους, Πανεπιστήμια, σχολεία και φορείς του ευρύτερου δημόσιου τομέα.

Απόστολος Κατσίκης
Καθηγητής, Υπεύθυνος Προγράμματος
Ανακύκλωσης του Πανεπιστημίου
Ιωαννίνων

ΟΙΚΙΑΚΗ ΚΟΜΠΟΣΤΟΠΟΙΗΣΗ

Οικολόγος Κηπουρός

Σ' αυτό το τεύχος θα μιλήσουμε για κηπουρούς και κηπουρική. Μιας και το τεύχος βγαίνει Νοέμβριο, τελευταίο μήνα του Φθινοπώρου και τα φυτά μας στις γλάστρες ή στον κήπο ετοιμάζονται για το χειμερινό τους ύπνο, ας προετοιμάσουμε από τώρα το δυναμικό τους ανοιξιάτικο λίπασμα.

Το συγκεκριμένο λίπασμα, συγκεντρώνει κάποια βασικά χαρακτηριστικά τα οποία θεωρώ πολύ θετικά όπως: είναι ασφαλές και φιλικό προς το περιβάλλον, δεν ρυπαίνει, δεν προκαλεί κανενός είδους παρενέργειες στα φυτά μας ή σε εμάς τους ίδιους και τέλος μου το πρότεινε μια πολύ καλή κηπουρός η οποία το εφαρμόζει στα δικά της φυτά εδώ και καιρό. Αυτή είναι η μητέρα μου, μια εξαιρετική ερασιτέχνης κηπουρός και θα σας εξηγήσω γιατί.

Στο μικρό της μπαλκόνι, φυτά πράσινα, υγιέστατα, τριζάτα και γυαλιστερά, αλλά και λουλούδια με χρώματα διάφορα, μικρά μεγάλα, μυρωδάτα και μη, βρίσκονται σε γλάστρες και ζαρντινιέρες.

Λέω λοιπόν ότι είναι εξαιρετική κηπουρός, γιατί όλο αυτό το μικρό θαύμα δημιουργείται συνεχώς από το τίποτα.

Ένα σπασμένο κλαδάκι "κλέμενο" από κήπο, μια πεταμένη γλάστρα με καχεκτικό φυτό κάποιοι ατζαμή κηπουρού, στα χέρια της ανθίζει, φουντώνει και μεγαλουργεί.

Ίσως έχει "χέρι" όπως περήφανα η ίδια λέει, έχει όμως και ένα μυστικό. Έναν ιδιαίτερο τρόπο λύπανσης των φυτών της.

Σε συνενόηση με τον γεωπόνο ενός φυτωρίου της οδού Μεσογείων και με τη συνεργασία μιας φιλενάδας της με μεγάλη αυλή έφτιαξαν ένα σύστημα κατασκευής COMPOST.

Η αγαπημένη της φιλενάδα, λοιπόν, η Μαρκέλλα, σε μια άκρη του περιβολιού της, έσκαψε μια τρύπα αρκετά βαθιά, τη στεγανοποίησε και τη σκέπασε με ένα βαρύ ξύλινο καπάκι.

Εκεί φιλοξενούνται σχεδόν τα πάντα που θα πετάγονταν στα σκουπίδια. Φλούδες φρούτων και σάπια λαχανικά, αποφάγια προσεκτικά επιλεγμένα, χωρίς λάδια και λίπη, φύλλα φυτών κ.α. Οι δυο ηλικιωμένες κυρίες με μεγάλη υπερηφάνια φέρνουν διάφορα που θα κατέληγαν στον κάδο του δήμου και τροφοδοτούν το σύστημα τους, του οποίου την παραγωγή χρησιμοποιούν μετά ως λίπασμα για το θεματικό μπαλκόνι της κ. Σωτηρίας ή το πλούσιο περιβόλι λαχανικών της κ. Μαρκέλλας.

Με την απλή σοφία και το πνεύμα οικονομίας της ηλικίας τους, οι δυο κυρίες έκαναν πράξη μια απόλυτα οικολογική πρόταση διαχείρισης διασπόμενων απορριμμάτων.

Το αποτέλεσμα είναι ένα λίπασμα βιολογικό, ασφαλές για τα φυτά και τον άνθρωπο, που δεν επιβαρύνει το περιβάλλον. Αντίθετα, αυτά τα απορρίματα που τροφοδοτούν τη συσκευή COMPOST θα κατέληγαν στη χωματερή επιβαρύνοντας το σύστημα με τον όγκο και το βάρος τους.

Παρακάτω σας παρουσιάζω τη μέθοδο COMPOST και τα πλεονεκτήματά της όπως παρατίθενται στο διαδίκτυο:

Τι είναι η Οικιακή Κομποστοποίηση;

Κομποστοποίηση είναι η φυσική διαδικασία κατά την οποία τα οργανικά απόβλητα (φρούτα, λαχανικά, φύλλα, κλαδέματα κ.α.) μετατρέπονται σε ένα πλούσιο οργανικό μίγμα που λειτουργεί ως εδαφοβελτιωτικό και λίπασμα. Αυτή η διαδικασία μπορεί να γίνει πολύ εύκολα στον κήπο με τη χρήση ενός απλού κάδου κομποστοποίησης. Μέσα στον κάδο συγκεντρώνουμε τα οργανικά και αφήνουμε τη φύση να κάνει τη δουλειά της. Τα οργανικά οικιακά απόβλητα αποτελούν περίπου το 40-60% του συνόλου των απο-

βλήτων που παράγουμε στο σπίτι μας. Από αυτά το 70% περίπου είναι κομποστοποιήσιμα. Αυτό σημαίνει ότι κάνοντας κομποστοποίηση μπορούμε να μειώσουμε το σύνολο των οικιακών αποβλήτων μας κατά 35% περίπου.

Γιατί να κάνουμε κομποστοποίηση;

Κάνοντας κομποστοποίηση μειώνουμε τα σκουπίδια που καταλήγουν στους ΧΥΤΑ. Αυτό έχει πολλαπλά οφέλη:

► Μειώνονται οι συνολικές ποσότητες αποβλήτων που στέλνει ο Δήμος μας στο ΧΥΤΑ. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση των δημοτικών τελών που πληρώνουμε, αν συνδυαστεί με αλλαγή της πολιτικής χρέωσης των Δήμων για την υγειονομική ταφή των αποβλήτων. Προς το παρόν η χρέωση των Δήμων γίνεται ανάλογα με τον πληθυσμό τους, ενώ θα έπρεπε να γίνεται ανάλογα με τις ποσότητες αποβλήτων που στέλνουν για υγειονομική ταφή.

► Επιμηκύνεται σημαντικά ο χρόνος ζωής των ΧΥΤΑ, αφού έτσι δέχονται πολύ λιγότερα απόβλητα. Είναι γνωστά τα προβλήματα που δημιουργούνται όταν πρόκειται να κατασκευασθεί ένας ΧΥΤΑ. Αν δεν βοηθήσουμε όλοι ενεργά στη μείωση των αποβλήτων, θα χρειάζεται να κατασκευάζονται όλο και περισσότεροι ΧΥΤΑ. Οι ρυθμοί παραγωγής αποβλήτων αυξάνονται συνεχώς και οι ΧΥΤΑ γεμίζουν με πολύ γρήγορους ρυθμούς. Αρκεί να αναφέρουμε ότι οι ποσότητες αποβλήτων το 1995 σε πανελλήνιο επίπεδο ήταν περίπου 3,5 εκ. τόνους, ενώ το 2004 προσεγγίζουν τους 5 εκ. τόνους.

► Προστατεύουμε τον πλανήτη από το φαινόμενο του θερμοκηπίου. Τα οργανικά απόβλητα στους ΧΥΤΑ θάβονται και αποικοδομούνται κάτω από συνθήκες έλλειψης οξυγόνου. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την παραγωγή μεγάλων ποσοτήτων μεθανίου (CH₄), μονοξειδίου του άνθρακα (CO) και σε λιγότερες ποσότητες υδροθίου (H₂S) κ.α.. Τα αέρια αυτά είναι σε μεγάλο βαθμό υπεύθυνα για το φαινόμενο του θερμοκηπίου και συνεπώς για την αλλαγή του κλίματος στη Γη, με τις γνωστές για όλους καταστρεπτικές συνέπειες.

► Ένα άλλο πρόβλημα στο οποίο δίνει λύση η κομποστοποίηση των οργανικών αποβλήτων είναι η ερημοποίηση των εδαφών. Η εντατικοποίηση της καλλιέργειας της γης, σε συνδυασμό με την καταστροφή των δασών από πυρκαγιές και την εμπορική υπερεκμετάλλευσή τους, έχουν κάνει τα εδάφη πολύ φτωχά σε οργανική ύλη. Η διάβρωσή τους είναι το επόμενο βήμα πριν την τελική ερημοποίηση. Η «λύση» για τη συνέχιση της καλλιέργειας της γης είναι η υπερβολική χρήση λιπασμάτων που έχει πολλαπλές αρνητικές επιπτώσεις στα νερά, στην πανίδα και φυσικά στον άνθρωπο. Το κομπόστ, δηλαδή το προϊόν της κομποστοποίησης, επιστρέφει στο έδαφος τις απαραίτητες για τη γονιμότητά του οργανικές και ανόργανες ουσίες.

Υπάρχουν προβλήματα στην κομποστοποίηση;

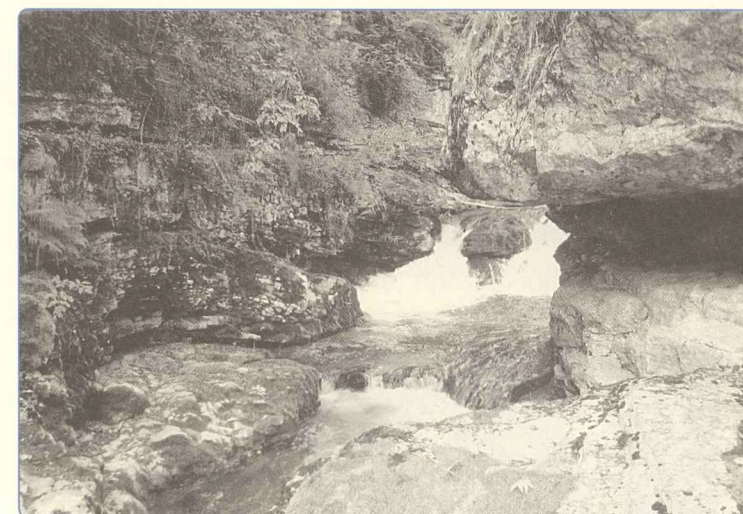
Το πιο σημαντικό πρόβλημα της κομποστοποίησης είναι ότι... δεν την κάνουμε πράξη!

Ειδικά όσοι έχουν κήπο ή κάποιο περιβολάκι στο εξοχικό τους, μπορούν εύκολα να εφαρμόσουν τη μέθοδο της κομποστοποίησης και να εφοδιάζουν τα φυτά τους με το εξαιρετικό αυτό λίπασμα.

Πληροφορίες για το COMPOST πήραμε από την σελίδα της Ελληνικής Εταιρείας Ανακύκλωσης η οποία προβάλλει και προωθεί τη μέθοδο και έχει πολλές προτάσεις για όσους ενδιαφέρονται.

SOS για τους υγροβιότοπους της Ηπείρου

Περιβαλλοντικές οργανώσεις (WWF Ελλάς, Ελληνική Περιβαλλοντική Εταιρεία και Ορνιθολογική Εταιρεία) κρούουν τον κώδωνα του κινδύνου για την κατάσταση των υγρότοπων της Ηπείρου, επισημαίνοντας ότι υποβαθμίζονται συνεχώς και θεωρούν αναποτελεσματικούς τους φορείς διαχείρισης. Οι αιτίες της υποβάθμισης είναι πολλές, όμως ως σημαντικότερες αναφέρονται η έλλειψη διαχείρισης, η ρύπανση, λόγω απορροής αγροχημικών, οι αμμοληψίες, η απόρριψη στερεών αποβλήτων, η διάνοια δρόμων και η λαθροθηρία. Ελπιδοφόρο όμως είναι το γεγονός, ότι οι υγρότοποι της Ηπείρου εντέχθηκαν στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα "Περιβάλλον - Αειφόρος Ανάπτυξη 2007-2013. Σε σύγκριση με τα προηγούμενα χρόνια φαίνεται, πως ελάχιστα πράγματα έχουν αλλάξει στην περιοχή μας, όσον αφορά στην προστασία των οικοτόπων και της πανίδας τους. Αυτά που επιβάλλεται να γίνουν άμεσα, σύμφωνα με τις Περιβαλλοντικές Οργανώσεις, είναι η προστασία των υγροτόπων από τα απόβλητα, η ανάληψη δράσεων, ο καθορισμός των όρων χρήσης δημόσιας γης και δόμησης στους υγρότοπους, κπλ. Στην Ήπειρο υπάρχουν πολλοί υγρότοποι με μεγάλη περιβαλλοντική, αισθητική και αλιευτική αξία. Σε κοινή έκθεσή τους οι τρεις περιβαλλοντικές οργανώσεις κάνουν ειδική αναφορά στον Αμβρακικό κόλπο, υποστηρίζοντας ότι κινδυνεύει με αφανισμό, πα-

Η κοίτη του Καλαρρύτεκου ποταμού χρειάζεται απόλυτη προστασία

ρότι έχει χαρακτηριστεί ως Εθνικό Πάρκο, ως καταφύγιο άγριας ζωής και ως ειδικά προστατευόμενη περιοχή, θάσει της Σύμβασης της Βαρκελώνης. Είναι καιρός, όλοι οι υπεύθυνοι φορείς, αλλά και όλοι οι πολίτες να αναλάβουμε τις τεράστιες ευθύνες μας και να προχωρήσουμε στις απαραίτητες ενέργειες για τη διατήρηση των υγρότοπων της Ηπείρου, που αποτελούν τον φυσικό πλούτο της περιοχής μας.

Από την εφημερίδα ΠΥΡΡΟΣ, αρ. φύλλου 44.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ

Ο ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΕΝ ΑΤΤΙΚΗ ΚΑΛΑΡΡΥΤΙΝΩΝ ανακοινώνει ότι:

Η καθιερωμένη Κοπή της Πίτας του Συλλόγου, και σύγκληση Γενικής Συνέλευσης για απολογισμό μαζί με τις αρχαιρεσίες για την εκλογή νέου Δ.Σ. θα γίνουν την **Κυριακή 24 Ιανουαρίου 2010** στον 5ο όροφο της ΠΑΝΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΣ Σ. ΕΛΛ., στην πλατεία Κοτζιά στις 10 το πρωί.

ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΗΝ ΑΚΡΟΠΟΛΗ

Ο Σύλλογός μας συνεχίζει τις καθιερωμένες επισκέψεις σε αρχαιολογικούς χώρους με ξενάγηση του Σπύρου Φασούλα.

Αυτή τη φορά επιλέξαμε τον ιερό θράχο της Ακρόπολης των Αθηνών.

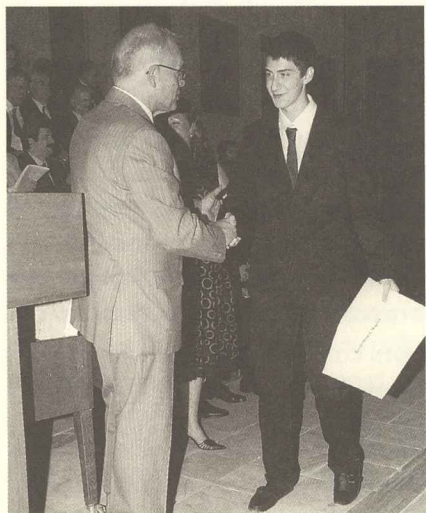
Η συνάντηση θα γίνει την Κυριακή 22 Νοεμβρίου στις 10 το πρωί έξω από το νέο Μουσείο της Ακρόπολης, στον πεζοδρόμο. Μετρό Ακρόπολη.

Τηλέφωνο επικοινωνίας Κική Σακουλά: 210 2020 356.

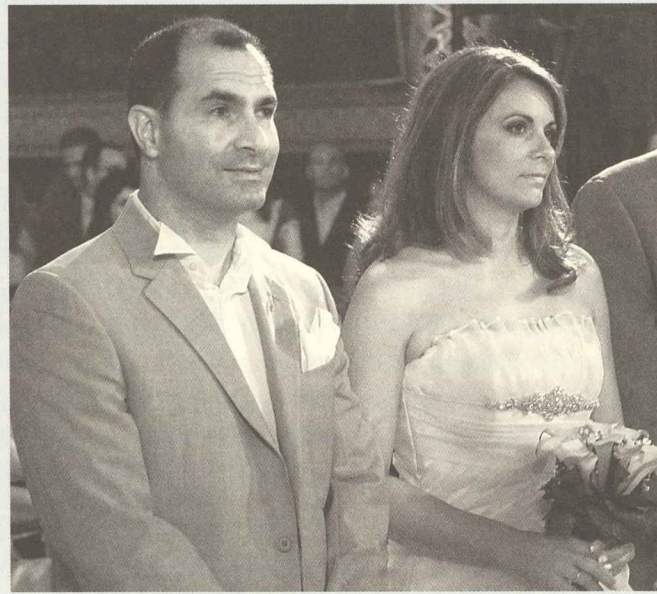

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ... ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ... και ΑΛΛΑ ΝΕΑ

Συγχαρητήρια στους έφηβους, που αποφοίτησαν από το Λύκειο τον περασμένο Ιούνιο και σε εκείνους που συνεχίζουν τις σπουδές τους στην ανώτατη και ανώτερη εκπαίδευση.

Ο Κωνσταντίνος Μπρίνι παραλαμβάνοντας το απόλυτήριό του κατά την τελετή αποφοίτησης στο Κολλέγιο Αθηνών-Ψυχικού. Ο Κωνσταντίνος θα συνεχίσει τις σπουδές του στο πανεπιστήμιο του Leicester στην Αγγλία.

Στις 4 Σεπτεμβρίου 2009 στον Ιερό Ναό των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης στην Γλυφάδα, έγινε ο γάμος της Μαρτίνας Γουλιέλμου, εγγονής του Βασιλείου Βογιάρου, με τον Ηλία Καράμπελα. Ο Σύλλογός μας εύχεται στο νέο ζευγάρι να ζήσουν ευτυχισμένοι!

Ακόμα μια χρονιά επαναλήφθηκε το τριτοκοσμικό φαινόμενο που παρουσιάζεται από τις αρχές έως το τέλος του καλοκαιριού, εδώ και 30 χρόνια, στην εθνική οδό Αγρινίου-Αμφιλοχίας. Αρκετά χιλιόμετρα πριν από την Αμφιλοχία τα αυτοκίνητα ακινητοποιούνται και σχηματίζουν ουρές χιλιομέτρων. Τα 20 χιλιόμετρα έφτασαν φέτος!

Η κατάσταση δυσκολεύει τον Δεκαπενταύγουστο και βγαίνει εκτός ελέγχου, αφού οι ουρές φτάνουν τα 20 χιλιόμετρα πριν από την πόλη της Αμφιλοχίας. Οι οδηγοί χρειάζονται πάνω από δύο ώρες για να διανύσουν μια απόσταση που, υπό κανονικές συνθήκες, δεν χρειάζονται πάνω από 10-12". Και αυτό συμβαίνει όλο το 24ωρο, με εξαίρεση 3-4 ώρες μετά τα μεσάνυχτα, όπου η κίνηση κοπάζει.

Η απίστευτη αυτή κυκλοφοριακή συμφόρηση οφείλεται στο γεγονός ότι η εθνική οδός περνά μέσα από το κέντρο της Αμφιλοχίας, όπου υπάρχει μόνο ένας κυκλικός κόμβος, ο οποίος δέχεται εκατοντάδες αυτοκίνητα σε σχέση με αυτά που είναι δυνατόν να διέλθουν ομαλά και χωρίς πρόβλημα. Στον κόμβο εισέρχονται αυτοκίνητα με προορισμό

Ουρές 20 χιλιομέτρων στο δρόμο για την Αμφιλοχία!

Λευκάδα, Βόνιτσα, Άρτα, Ιωάννινα κ.λ.π., αλλά ο ίδιος κόμβος εξυπηρετεί και το αντίθετο ρεύμα προς Αγρίνιο, Πάτρα, Αθήνα.

Από την ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ της 18-8-09 Του Νίκου Κανή

Το γεγονός έχει εξήγηση, αφού ακυρώθηκε ο διαγωνισμός κατασκευής του οδικού άξονα Αμβρακίας-Ακτίου που θα παρέκαμπε εντελώς την Αμφιλοχία. Ύστερα από πολύχρονες πιέσεις των κατοίκων και των εκπροσώπων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, η κυβέρνηση δημοπράτησε πέντε ημέρες πριν από τις ευρωεκλογές το έργο "Οδικός άξονας Αμβρακίας-Ακτίου". Ο διαγωνισμός έγινε και ανεδείχθησαν οι ανάδοχοι εργολάβοι των τεσσάρων τμηματισμένων εργασιών. Όμως, φευ, την περασμένη εβδομάδα το Ελεγκτικό Συνέδριο ακύρωσε το έργο στο σύνολό του για τυπικούς λό-

γους, οι οποίοι συνίστανται στο ότι η μελέτη δεν συμπεριλάμβανε όλες τις προϋποθέσεις.

Στην Αιτωλοακαρνανία συζητείται ευρέως ότι εντέχνως το ΥΠΕΧΩΔΕ άφησε "ακάλυπτη" τη συγκεκριμένη μελέτη με κάποιους ουσιαστικούς όρους, έτσι ώστε να ακυρωθεί από το Ελεγκτικό Συνέδριο. Άλλοι Αιτωλοακαρνανείς -περισσότερο κακοί- λένε ότι επρόκειτο περί εκλογικής πομφόλυγας για στάχτη στα μάτια ημών των ιθαγενών και ότι το ενδιαφέρον του κ.Σουφλιά είναι μηδενικό...αν όχι αρνητικό. Ο νομάρχης Θύμιος Σώκος δήλωσε σχετικά "Είναι πραγματικά απίστευτο και δημιουργεί ερωτήματα να ακυρώνεται ένα τέτοιο έργο, άμεσης ανάγκης για την περιοχή, μόνο για τυπικούς λόγους που θα μπορούσαν να έχουν ξεπεραστεί. Ο κόμβος της Αμφιλοχίας δεν ταλαιπωρεί μόνο τους Αιτωλοακαρνανείς οδηγούς, αλλά οδηγούς από ολόκληρη τη χώρα".

Η κατάσταση άρχισε να καλυτερεύει. Από τις δύο ώρες που χρειάζονταν οι οδηγοί για να περάσουν 10 χιλιόμετρα (γέφυρα Οζερού-Αμφιλοχία) χθες μειώθηκε στη 1 ώρα και 10 λεπτά... Είναι σημαντική πρόοδος...

Γράφτηκε... Λέχθηκε...

ΜΙΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΓΙΑ ΤΑ ΤΖΟΥΜΕΡΚΑ

Είναι τώρα κάμποσος καιρός που, απ' αυτή την στήλη, προσπαθώ ν' ανιχνεύσω τις συντεταγμένες των Τζουμέρκων. Τα σημερινά προβλήματα της περιοχής, την τοπική παράδοση, τις πολιτιστικές ανάγκες των κατοίκων, μια προοπτική ανάπτυξης. Απώτερος σκοπός της προσπάθειας -ας το πούμε ακόμα μια φορά- είναι να βρούμε τον τρόπο να αναστρέψουμε το κλίμα διάλυσης και μαρασμού και να ανακαλύψουμε το δρόμο μιάς "αναγέννησης", ώστε να αποφύγουμε τον αφανισμό των χωριών μας, που περιμένει αναπόδραστα στο τέλος, αν δεν αντιδράσουμε έγκαιρα και σωστά.

Μέχρι στιγμής έχει καταγραφεί, όχι μόνο από εμένα αλλά κι από άλλους σχολιαστές, ένας πολύς σοβαρός και γόνιμος προβληματισμός. Θεωρία και πράξη πρέπει να συμβαδίζουν. Αν μένουμε μόνο στα λόγια, γινόμαστε ρομαντικοί και, καμιά φορά γραφικοί. Γι αυτό και σκέφτηκα σήμερα να προσπαθήσω να κωδικοποιήσω τις σκέψεις που διατυπώθηκαν, να συνοψίσω τον όλο προβληματισμό σε συγκεκριμένες θέσεις και να διαγράψω, όσο μπορέσω, μια στρατηγική "περί του πρακτέου", που μου φαίνεται απολύτως αναγκαία για την ευόδωση των στόχων μας.

ΠΡΩΤΟ ζήτημα είναι η αγωνιστική διεκδίκηση. Εφόσον είμαστε πεπεισμένοι ότι δικαιούμαστε, ως υποβαθμισμένη και παραμελημένη περιοχή, τη μέριμνα της συντεταγμένης Πολιτείας, πρέπει να την απαιτήσουμε με όλους τους τρόπους και όλα τα νόμιμα μέσα που διαθέτουμε. Πάνω σ' αυτό δεν πρέπει να υπάρξει καμιά αμβολία, κανένας ενδοιασμός. Η πατρίδα, σαν την κακιά μητριά, όπως την αποκάλεσε εύστοχα ο Μιχάλης Γκανάς, αδιαφόρησε προκλητικά για για

το δράμα του τόπου μας κι άφησε τα χωριά μας προκλητικά να αδειάσουν. Έχει μεγάλη υποχρέωση, έστω και τώρα, να μεριμνήσει παίρνοντας εν ανάγκη και ειδικά μέτρα, για να επουλώσει κάπως το κακό που έκανε. Αυτό που δεν πρέπει εμείς να κάνουμε, είναι να περιμένουμε "μοιραίοι κι άβουλοι", αρκούμενοι (όπως γινόταν συνήθως ως τώρα) σε τυπικές επισκέψεις στα Υπουργεία, απ' όπου αποκομίζαμε μόνο γενικόλογες υποσχέσεις.

ΔΕΥΤΕΡΟ ζήτημα είναι να μελετήσουμε προσεκτικά και να αξιολογήσουμε τα πιο σημαντικά έργα που κρίνονται απαραίτητα για την ανάπτυξη και το μέλλον της περιοχής.

ΤΡΙΤΟ ζήτημα, η χάραξη στρατηγικής για τον συντονισμό των ενεργειών, την αξιοποίηση προσώπων και το σχεδιασμό κινήσεων, ώστε να προσδοκούμε ότι θα πετύχουμε τα καλύτερα δυνατά αποτελέσματα.

Ως βασικά σημεία της στρατηγικής μας θα έβλεπα τα εξής:

Α) Συγκρότηση Επιτροπής Διεκδίκησης (ΕΔ), (3-5ατόμων), από εκπροσώπους φορέων ή και άλλα άτομα που κρίνονται ικανά γι αυτόν τον ρόλο. Η επιτροπή αυτή θα αναλάβει, σοβαρά και υπεύθυνα, να εκθέσει στους αρμόδιους τα αιτήματά μας και να παρακολουθεί από κοντά την εξέλιξη του κάθε θέματος.

Β) Να ζητήσουμε να δραστηριοποιηθούν κοντά στην επιτροπή, ως ειδικοί σύμβουλοι και υποστηρικτές, οι βουλευτές όλων των κομμάτων που εκλέγονται στους νομούς Ιωαννίνων, Άρτας και Τρικάλων. Φυσικά το ίδιο να ζητήσουμε κι από άλλους Ηπειρώτες βουλευτές, εφόσον το επιθυμούν.

Γ) Εκπόνηση ενός υπομνήματος με τα αιτήματά μας, αφού προηγηθεί εμπεριστατωμένη μελέτη, επαρκής τεκμηρίωση και προσεκτική ιεράρχη-

ση. Από τα πολλά προβλήματα επιλέγουμε 3-4 κάθε φορά, τα πιο σημαντικά και επείγοντα. Όταν υλοποιηθούν αυτά, προχωρούμε στα άλλα.

Δ) Το επόμενο βήμα είναι η ΕΔ να αρχίσει επίσημες παραστάσεις προς τα δύο μεγάλα κόμματα, αφού ενημερώσει σχετικά και τα άλλα. Από τα δύο κόμματα εξουσίας ζητά ρητή δέσμευση ότι σε συγκεκριμένο χρόνο θα αρχίσει ή θα δρομολογηθεί η επίλυση των προβλημάτων.

Ε) Σε όλες τις διεκδικήσεις μας πρέπει να αναφερόμαστε στα Τζουμέρκα συνολικά, ως ενιαία περιοχή, κι όχι σε ορισμένους νομούς, γιατί ο καταμερισμός των προσπαθειών σε τμήματα έκανε ως τώρα μεγάλη ζημιά και είχε ως συνέπεια προκλητικές ευνόιες και κραυγαλέες αδικίες.

...Κλείνω παραθέτοντας και μια ιεράρχηση των προβλημάτων της περιοχής, για να ανοίξει ένας διάλογος γύρω από αυτό το ζήτημα:

α) Εκπόνηση ειδικού αναπτυξιακού προγράμματος για τα Τζουμέρκα.

β) Άμεση ένταξη στο Δ' Κ.Π.Σ. του οδικού άξονα Μπαλντούμα-Πράμαντα, που θα συνδέσει τα Τζουμέρκα με την Έγνατία και για την οποία η Νομαρχία Ιωαννίνων έχει έτοιμη την μελέτη.

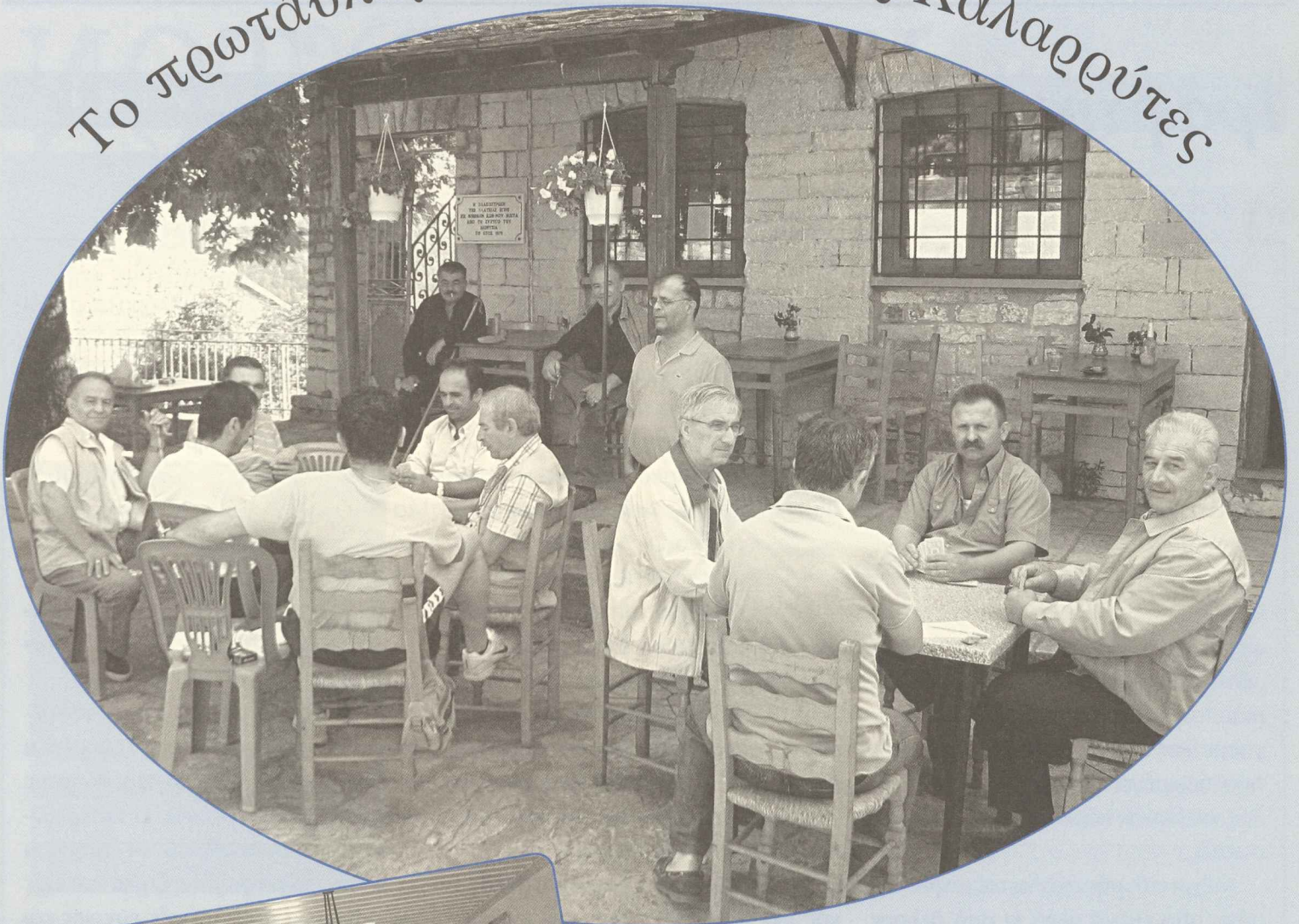
γ) Κατασκευή οδικού άξονα που θα συνδέσει τα Ανατολικά με τα Δυτικά Τζουμέρκα (Βουλγαρέλι-Πράμαντα), χωρίς να περνάει μέσα από τα χωριά.

δ) Νέα χάραξη της οδού Ιωαννίνων-Καλέτζι-Πράμαντα. Αυτή η πρόταση θα συζητηθεί και φυσικά θα τροποποιηθεί.

Πάντως η ανάγκη να δραστηριοποιηθούμε αμέσως είναι επιτακτική.

Νίκος Μπριασούλης
Επίτ. Πρόεδρος της Ι.Λ.Ε.Τ.
Από την εφημερίδα ΤΑ ΤΖΟΥΜΕΡΚΑ

Το πρωτάθλημα Δηλωτής στους Καλαρρύτες

Κάθε Αύγουστο, όταν έχουν πια μαζευτεί όλοι οι παραθεριστές των Καλαρρυτών, έρχεται η πολυαναμενόμενη ώρα του πρωταθλήματος της Δηλωτής. Καλαρρυτιώτες, που πολλά άλλα Σαββατοκύριακα μέσα στο χρόνο ανεβαίνουν στο χωριό μας για δουλειά, κυνήγι ή ξεκούραση, προτιμούν να χαλαρώσουν στο καφενείο του Ζάγκλη με μία παρτίδα Δηλωτής, πίνοντας τσίπουρο παρέα με τους ντόπιους φίλους. Η σταθερή τούτη συνήθεια κατέλιξε σε ένα μαζικό πρωτάθλημα, που γίνεται μία φορά το χρόνο κάθε

Αύγουστο και επαναλαμβάνεται με κέφι από τον αντρικό πληθυσμό του χωριού. Το κύπελλο δίνει στον νικητή ο πρόεδρος της Κοινότητας στην κεντρική πλατεία και το κλείσιμο της βραδιάς γίνεται με ένα ποτήρι σαμπάνιας!

